МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, ІНФОРМАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ Ніна РЖЕВСЬКА
«15» ____06____ 2023р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНІСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ, СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНА ІНФОРМАЦІЯ»

Тема: «**ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА**»

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 409 групи, Кожевник Дарина Сергіївна

Керівник: старший викладач кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій Мендрін Олексій Вікторович

Нормоконтролер: _____ Олексій МЕНДРІН
(підпис)

КИЇВ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ 6

1.1. «Культурна дипломатія», її інструменти та різновиди 6

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методологія дослідження інформаційної складової культурної дипломатії 12

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МОЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ 20

2.1. Традиції культурної дипломатії країн Європи та їх вплив на розвиток єврорегіональних стратегій 20

2.2. Тенденції країн пострадянського простору 29

РОЗДІЛ 3. ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ 35

3.1. Становлення практики інформаційного супроводу культурної дипломатії України 35

3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного супроводу культурної дипломатії України 40

ВИСНОВКИ 49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 52

ВСТУП

Актуальність дослідження. Обумовлена сукупністю факторів, одним з яких є значна роль саме культурної дипломатії у забезпеченні зовнішньополітичного курсу країни. Як цілком справедливо зазначають вітчизняні фахівці, значення культурної дипломатії визначається "розвитком культурного потенціалу, культурної спадщини", що робить її "потужним каталізатором в досягненні зовнішньополітичних цілей держав" [Ржевська, 71]. Важливість культурної дипломатії як одного із напрямів публічної дипломатії та політики "м'якої сили" держави, закріплена у затвердженій в 2021 році "Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ" [Стратегія, 72]. У сучасних реаліях, де інформація є одним із найпотужніших глобальних ресурсів, механізми та способи її використання та поширення контролюються представниками традиційної та неофіційної дипломатії. Одним із сучасних трендів культурної дипломатії провідних держав світу є широке впровадження інформаційних технологій у сферу міждержавного співробітництва, що свідчить про адаптивність та чутливість до сучасних викликів такої консервативної публічної сфери, як дипломатія. Саме через зростання важливості інформаційного супроводу культурної дипломатії, актуальним є питання визначення міжнародного досвіду та можливостей впровадження у вітчизняну практику.

Аналіз наукових досліджень на відповідну тематику свідчить про значний академічний інтерес до розуміння проблем, пов'язаних з культурною дипломатією, з політичної, історичної та соціологічної перспектив. Незважаючи на значну увагу, що приділяють їй дослідники, можна заявити, що сама концепція культурної дипломатії залишається постійно актуальною. Враховуючи її динамічний розвиток, можна стверджувати, що майбутні дослідження матимуть новий матеріал для розгляду.

Метою дослідження є аналіз інформаційного супроводу культурної дипломатії, враховуючи міжнародний досвід та вітчизняну практику.

Для досягнення мети необхідно виконати поставлені **завдання**:

- розглянути семантичне наповнення поняття «Культурна дипломатія», її інструменти та різновиди;
- вивчити понятійно-категоріальний апарат та методологія дослідження інформаційної складової культурної дипломатії;
- визначити традиції культурної дипломатії країн Європи та їх вплив на розвиток єврорегіональних стратегій;
- окреслити тенденції країн пострадянського простору;
- проаналізувати становлення практики інформаційного супроводу культурної дипломатії України;
- охарактеризувати сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного супроводу культурної дипломатії України.

Об'єктом дослідження є процес інформаційного супроводу культурної дипломатії.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти міжнародного досвіду та вітчизняної практики інформаційного супроводу культурної дипломатії.

Методи дослідження. У роботі використано структурно-функціональний та порівняльний аналіз. Вони були спрямовані на ідентифікацію та пошук, визначення властивостей і ознак на основі накопичених статистичних даних та емпіричних досліджень окремих об'єктів, процесів і явищ. Також було використано такі теоретичні та емпіричні методи: індукція, дедукція, зіставлення та порівняння, прогнозування, узагальнення досвіду та вивчення результатів діяльності. В основу дослідження були покладені сталі принципи сучасного наукового пізнання – науковість, об'єктивність, історизм, єдність теорії та практики.

Апробація результатів дослідження: Окремі наукові результати дослідження пройшли апробацію та були опубліковані у збірниках відповідних конференцій, а саме:

– «Культурна політика у процесах глобалізації сучасної системи міжнародних відносин» (XXIII Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки», 05.04.2023, НАУ);

– «Актуальні тенденції розвитку культурної дипломатії України» (XVI Міжнародна науково-технічна конференція «АВІА-2023» 19.04.2023, НАУ).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Перший розділ присвячений теоретичному дослідженню культурної дипломатії та її інформаційному супроводу. У другому розділі розглянуто міжнародний досвід інформаційного супроводу культурної дипломатії та можливість впровадження в Україні. Третій розділ висвітлює здобутки вітчизняної практики інформаційного супроводу культурної дипломатії.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ

1.1. «Культурна дипломатія», її інструменти та різновиди

В умовах глобалізації національні витоки втрачаються. Таким чином, кожна держава повинна повною мірою використовувати свій потенціал для захисту та зміцнення власної культурної спадщини та об'єктів світової спадщини, а також сприяти міжнародній та міжетнічній гармонії, взаєморозумінню та цивілізованим відносинам між державами.

Міжнародне спілкування у сфері культури має ті ж давні традиції, що й політика та бізнес. Воно виникло спонтанно під впливом природної потреби націй ділитися досвідом і досягненнями своїх сусідів у сфері культури та ділитися власними культурними ресурсами.

Міжнародна правова думка визначає термін «дипломатія» по-різному, іноді ототожнюючи його з міжнародним правом або зовнішньою політикою. Проте, разом із такими компонентами, як збройні сили, спецслужби, економічні зв'язки тощо, дипломатія є одним із найважливіших інструментів зовнішньої політики.

«Культурна дипломатія – форма дипломатії, яка використовує культурну спадщину країни як засіб досягнення мети: мистецтво, включаючи живопис, скульптуру, театр, кінематографію, музику; література (реалізовуються такі ініціативи, як створення бібліотек за кордоном, переклади творів вітчизняних авторів на іноземні мови); освіта (освітні програми для іноземних студентів, проведені проєкти наукового та академічного обміну, мовні програми за кордоном). Країни активно використовують його для активізації культурної взаємодії, а сам термін трактується позитивно» [5].

Термін «культурна дипломатія» ввів у науковий обіг американський дослідник Ф. Баргхорн (американський «радянолог»), який визначив його як маніпуляцію

культурним матеріалом і кадрами з пропагандистською метою. Однак очевидно, що таке визначення не відповідає намірам і цілям сучасної культурної дипломатії. Сучасні науковці визначають культурну дипломатію як форму дипломатії, яка передбачає обмін ідеями, цінностями, традиціями та іншими аспектами культури чи ідентичності [32, с. 118].

Сьогодні, в умовах становлення нової поліцентричної системи міжнародних відносин, важко переоцінити роль культури у міжнародному співробітництві. У XXI столітті, коли панує примат малих держав і вузько національних інтересів, коли занепадають моральні цінності, панують егоїстичні та індивідуалістичні принципи, поширена релігійна та етнічна нетерпимість, діалог культур стає надзвичайно своєчасним і ефективним.

Держава реалізує свою зовнішню політику і захищає національні інтереси різними способами: переговорами, укладенням міжнародних договорів і угод, насильницькими засобами (сила і погрози, застосування військової сили), економічними засобами, тощо.

Усвідомлюючи свої національні завдання та в інтересах національної безпеки, влада країн повинна докласти значних зусиль (зокрема фінансових) для активізації культурної дипломатії та надання культурної спадщини держави помітності у світовому культурному просторі. Культурна дипломатія також має виконувати певні функції, які наведені на рис. 1.1.

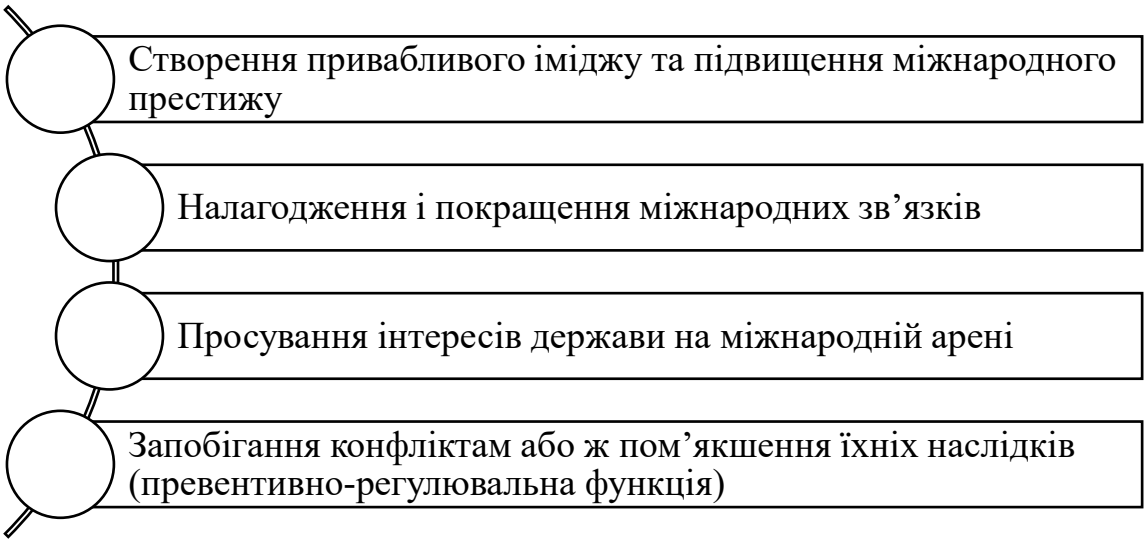

Рис. 1.1. Функції культурної дипломатії

Український досвід культурної дипломатії сягає часів Української революції початку XX століття. Важливо усвідомлювати, що культурна дипломатія цього періоду була сильно ідеологізованою, що обмежувало її можливості та ефективність, хоча ефект від усіх зусиль загалом залишався незмінним, незважаючи на всі ідеологічні втрати (не всі верстви населення сприйняли таку дипломатію).

На жаль, в Україні немає універсального визначення культурної дипломатії. Цю концепцію часто плутають із публічною дипломатією, стратегічними комунікаціями та брендингом нації. Коли мова заходить про розробку політики, ми повинні мати на увазі очікування та цілі. Ми вважаємо, що культурна дипломатія є довгостроковим процесом і не повинна використовуватись для реалізації ситуативних політичних завдань.

Україна повернулася до активного використання інструментів культурної дипломатії у 21 столітті, коли широка міжнародна підтримка була необхідною для реалізації амбітних планів щодо євроінтеграції. Проте відомий дослідник проблем культурної дипломатії в сучасній Україні О. Розумна зазначає: «Досвід присутності української культури за кордоном у період незалежності навряд чи можна назвати політикою культурної дипломатії, це не просування культури. Проте не варто нехтувати ним у розвитку культурної дипломатії як державної політики, адже аналіз досвіду міжнародної присутності української культури є відносно важливим кроком і передумовою для успішного старту процесу інституціоналізації» [46, с. 11].

Культурне співробітництво спрямоване на створення «сприятливого клімату» для успішної реалізації зовнішньої політики. Культурні зв’язки мають створювати позитивний і об’єктивний імідж України у світі, пробуджувати та стимулювати почуття симпатії до нашої країни, примножувати кількість її друзів, демонструвати відкритість українського суспільства та відродження України як вільної демократичної держави.

ЮНЕСКО виступає координатором культурної дипломатії держав, стрижнем якої є розвиток діалогу між цивілізаціями, культурами та націями на основі поваги до загальнолюдських і національних культурних цінностей.

Основною місією ЮНЕСКО, як зазначено в статуті, є визнання особливостей культур різних народів і сприяння вільному поширенню ідей за допомогою вербальних і візуальних засобів. Розвинена система координації, стимулювання та організації культурної діяльності на міжнародному рівні дозволяє виокремити наступні завдання культурної дипломатії України:

- представляти культурну творчість свого народу зарубіжній аудиторії;
- використання культурних обмінів та різноманітних культурних проєктів для підвищення репутації та створення сприятливих умов для покращення економічного та політичної співпраці;
- ознайомлення аудиторії з культурними надбаннями інших народів;
- підтримка наукових обмінів і співробітництва в цій галузі, підтримка високого науково-технічного рівня, що відповідає світовим стандартам;
- співробітництво в галузі спорту і туризму;
- популяризація своєї мови за кордоном;
- створення образу Української держави.

Держава залишається основним суб’єктом культурної дипломатії на міжнародній політичній арені, але її позиції поступово підриваються глобалізацією. За таких умов виразники національних інтересів є не лише державними суб'єктами культурної дипломатії [25].

При налагодженні міжнародної комунікації вони, як правило, опираються на різноманітні культурні ресурси (рис. 1.2).

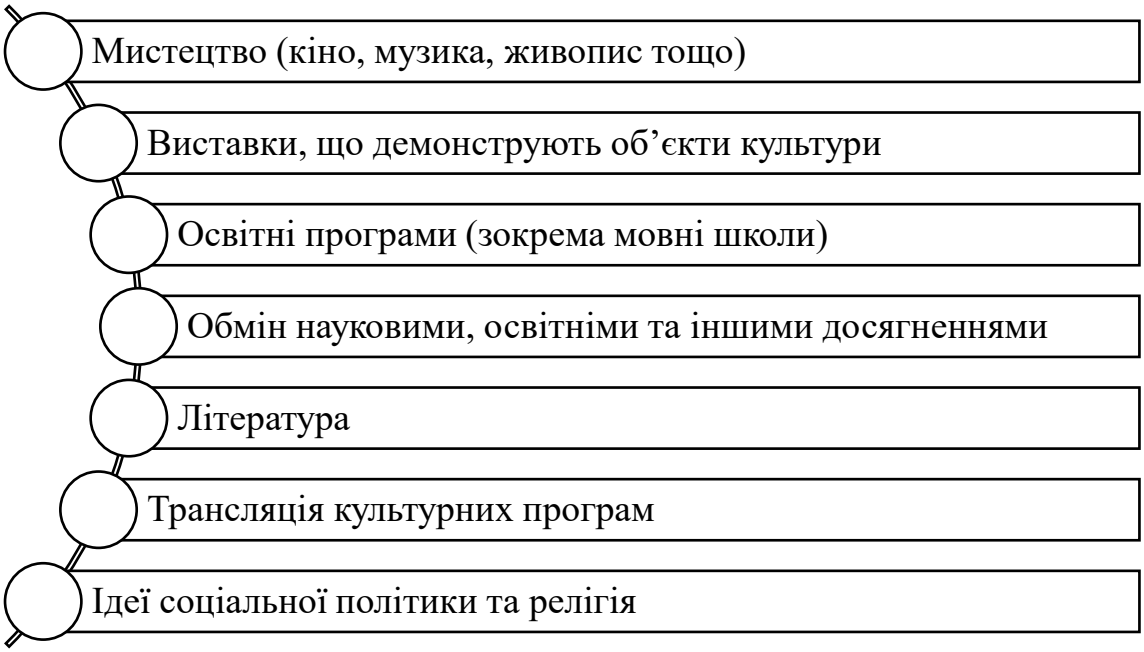

Рис. 1.2. Засоби здійснення культурної дипломатії

Важливим інструментом культурної дипломатії є взаємодія з українською діаспорою. Через складні історичні обставини багато українців опинились поза межами Батьківщини і створили чимало організацій, спрямованих на збереження культурної спадщини свого народу та активну її пропаганду в інших країнах. Закордонне українство та українські громадські організації за кордоном яскраво демонструють ефективність «любительської» мережі культурної дипломатії, яка успішно працює в інтересах України та формує її позитивний імідж [1].

Пріоритетним напрямком зовнішньої політики України є її положення як рівноправного партнера всіх країн світу в економічній, культурній, науково-технічній сферах (за винятком країн, щодо яких Рада Безпеки ООН встановила економічну блокаду) та на міжнародний рівень.

Прогресивним кроком у цьому напрямку стало створення у 2015 році структурного департаменту МЗС України (Департаменту публічної дипломатії), завданням якого є реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проєктів в Україні та за її межами.

Виникнення (2015 р.) та заснування Українського інституту (2017 р.) – головного транслятора українських культурних цінностей у глобальний світ [47] –

свідчить про визнання стратегічної необхідності культурної дипломатії як потужного важеля.

Правову основу міжнародного культурного співробітництва закріплено в Законі України «Про культуру» [13], де у розділі VIII «Міжнародні культурні відносини» визначено, що держава підтримує міжнародний культурний обмін, регулює співпрацю закладів культури, професійних творчих діячів і культурних діячів. Робітники. України із зарубіжними партнерами, хоча незрозуміло, які для цього будуть вжиті заходи і якими заходами ця політика буде реалізовуватися.

Закон України «Про основи внутрішньої і зовнішньої політики» [12] є одним із базових загальнодержавних нормативно-правових актів, що складають основу української культурної дипломатії. Власне, деякі нормативні документи прямо підкреслюють важливість культурної дипломатії, не використовуючи саме поняття.

Культурна дипломатія займає важливе місце у зовнішній політиці України, але недосконаліть існуючої законодавчої бази не дозволяє їй розвиватися та повною мірою використовувати свій потенціал.

Термін «культурна дипломатія» нині активно використовують політики, активісти, працівники культури, журналісти та дослідники. На рівні інтуїції всі розуміють, що це міжнародне спілкування через реалізацію культурних проєктів – виставок, концертів, публікацій, культурних обмінів тощо. Проте не всі наважуються хоч якось змістовно пояснити це поняття.

Систематизувати розуміння гуманітарних засад зовнішньополітичної діяльності України, на нашу думку, сприятиме чітке визначення терміну «культурна дипломатія» у нормативно-правовій сфері; поглиблення вивчення специфіки культурної дипломатії в юридично-дипломатичній сфері; популяризація наявних засад культурної дипломатії. Важливим кроком до правового визнання культурної дипломатії може також стати створення відповідних інституцій для її реалізації. Найважливішим є забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний та правовий простір з метою членства в ЄС, що напряму залежить від ефективності культурної дипломатії.

Аналіз порушених питань, актуальні проблеми на шляху реалізації потенційних можливостей культурної дипломатії, здійснення правового забезпечення культурної дипломатії, що є чинником підвищення ефективності цього інституту. Зовнішня політика в цілому, створення сприятливого правового простору, важливого для культурної дипломатії та має максимальну ефективність.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методологія дослідження інформаційної складової культурної дипломатії

Протягом історії розвитку світової та вітчизняної дипломатії на посольства покладалася інформаційна функція, яка включає отримання та збір інформації всіма легальними шляхами та її поширення для захисту національних інтересів довірених осіб. У сучасних реаліях, де інформація є одним із найпотужніших ресурсів у світі, механізми та способи її використання та розповсюдження контролюються представниками традиційної та неофіційної дипломатії. Однією із сучасних тенденцій у роботі дипломатичних установ провідних держав світу є широке впровадження інформаційних технологій у сферу міждержавного співробітництва, що свідчить про пристосованість такої консервативної сфери суспільної діяльності, як дипломатія, до актуальних викликів.

Слід підкреслити, що важливими центрами забезпечення поширення інформації в рамках позитивного іміджу держави є культурно-інформаційні центри, які можуть функціонувати як самостійні інституції, так і як структурні підрозділи посольств. Міжнародний досвід показує, що ці інституції здатні вирішувати широкий спектр завдань не лише щодо активізації культурно-гуманітарного співробітництва, а й закласти міцну основу для міжурядової співпраці в інших сферах за допомогою так званих «м'яких» заходів.

Культурний чинник як частина «м'якої сили» у світовій політиці сьогодні набуває нового значення, суттєво посилюється його вплив на глобальні соціально-економічні процеси та міжнародні відносини. У цьому контексті держави все більше уваги починають приділяти своїй публічній та культурній дипломатії.

У науковій літературі немає єдиного визначення «м’якої сили». Але Дж. Най визначає м’яку силу (або м’який вплив, силу) як «здатність отримати те, що хочеш, залучаючи та переконуючи інших прийняти її цілі. Обидва види влади важливі...але її набагато дешевше залучити, ніж нав'язати» [47].

Професор Дж. Най з Гарвардського університету характеризує «м’яку силу» як здатність країни залучати партнерів і вимагати від них бажаної поведінки, не вдаючись до насильства чи підкупу. Держава з високим моральним авторитетом і бездоганною репутацією може досягти бажаного результату своєї зовнішньополітичної діяльності набагато ефективніше і дешевше, ніж держава, яка спирається лише на парадигму жорсткої сили, тобто військові важелі та санкції [64].

Американський політолог М. Каммінгс називає культурну дипломатію «обміном ідеями, інформацією, цінностями, віруваннями та іншими аспектами культури з метою поліпшення взаєморозуміння» [60]. Це означає, що культурна дипломатія – це комплекс практичних заходів у сфері культурної взаємодії держав. Культурна дипломатія вважається центральним компонентом концепції «публічної дипломатії», тобто інформування міжнародної громадськості, сприяння та розширення контактів з іншими націями в освітньому та культурному секторах з метою створення привабливого іміджу країни за кордоном.

У разі успішної реалізації культурна дипломатія може слугувати дуже потужним інструментом ідеологічної підтримки, який супроводжує реалізацію загальної зовнішньополітичної стратегії держави та закладає міцну основу для захисту та просування державою своїх національних інтересів не лише на світовій арені.

Інформаційна складова культурної дипломатії, як і інших видів дипломатії, передбачає збір інформації, її аналіз, узагальнення та систематизацію з метою формування висновків та рекомендацій. Цей аспект діяльності дипломатичних установ вперше було закріплено у Віденській конвенції про дипломатичні зносини (1961 р.) – одному з найважливіших правових актів у галузі дипломатичного права, ратифікованому Указом Президії Верховної Ради України «Про дипломатичне право» в 1964 р.

Пошук інформації – це тривалий процес, який вимагає знання специфіки країни перебування, постійного моніторингу ситуації в країні тощо, збору фактів, їх узагальнення та експертного аналізу, а також оволодіння методами використання цієї інформації. Не менш важливо відокремлювати реальну інформацію від дезінформації, чуток і відкритої пропаганди у величезних потоках інформації та аналізувати її для цілей інформаційно-аналітичної роботи.

Тому інформаційна складова культурної дипломатії включає не лише обробку офіційної інформації, інформації, що поширюється в ЗМІ, в тому числі електронних, але й політологи, різні центри вивчення громадської думки, представники опозиції тощо.

Загалом це державні концепції політики та безпеки, офіційні заяви та виступи представників урядових кіл, матеріали зустрічей та переговорів на державному та відомчому рівнях, прес-конференції, брифінги та різноманітні угоди тощо, а також заяви чи критика. Політики керівництва держави, опозиційних сил, експертних прогнозів зовнішньо- та внутрішньополітичного розвитку країни тощо.

Питанням культурної дипломатії та ролі ЗМІ у вирішенні цих проблем займається Р. Маркус, звертаючи увагу на функції та вплив ЗМІ на правлячі кола та громадськість у процесі їх обговорення. Він охарактеризував цю взаємозалежність, описуючи характеристики мас-медіа та характер їхнього впливу на аудиторію, особливо політичних акторів, водночас відстоюючи принцип відкритості.

Соловйов С.Г стверджував: «Не применшуючи значення інформаційної складової повідомлення, яке створюється з метою донесення інформації, важливо звернути увагу як на комунікаційну складову, так і на ту, яка в першу чергу сприяє сприйняттю інформації реципієнтом (репрезентація в системі загальних цінностей), а по-друге, організацією та адаптацією розуміння цих цінностей» [50].

ЗМІ виконують низку функцій як для окремої людини, так і для суспільства в цілому. Окрім інформування, засоби масової інформації виконують функцію соціалізації, орієнтації, інтеграції та поваги до принципу відкритості, що є ознаками демократії. Водночас ЗМІ впливають як на окремих людей, так і на суспільство в цілому. Однак ефект від цього впливу залишається індивідуальним, оскільки

залежить від того, який державний орган залучено до цієї взаємодії, від репрезентативності цільової групи та часових обмежень [65, с. 46].

Інформаційно-культурні центри як суб'єкт культурної дипломатії надають інформаційні, координаційні та освітні послуги (наприклад, організація курсів, семінарів, підвищення кваліфікації в галузі мовної освіти, історії країни, в якій вони представлені). Звісно, ці інституції мають передусім надавати безкоштовні інформаційні послуги щодо культурної спадщини та сучасного мистецтва, кінематографії, літератури, пам'яток, розвитку туристичної інфраструктури, мистецьких заходів та зустрічей з главами держав, які вони представляють.

Незаперечним є те, що діяльність культурно-інформаційних центрів має здійснюватися у тісній взаємодії та координації з дипломатичними представництвами, адже це є запорукою реалізації комплексної та послідовної стратегії зовнішньополітичного співробітництва. Успіхи культурно-інформаційних і культурних центрів, особливо в країнах Західної Європи (Франція, Німеччина, Велика Британія) як суб'єктів культурної дипломатії, виступають каталізатором актуалізації питання про можливості та перспективи їх використання в розвитку міждержавних відносин. співробітництво.

На цьому тлі слушною видається думка С. Глібової про те, що культурні центри є місцями взаємодії культур різних країн [7, с 56]. Зараз перед культурно-інформаційними центрами стоїть завдання не лише поширювати інформацію про свою країну, а й створювати надійну платформу для розвитку міжкультурного діалогу, який останнім часом зазнав краху внаслідок еміграційної кризи в Європі.

Ефективність роботи культурно-інформаційних центрів залежить від багатьох чинників. Одним із вирішальних факторів є місце розташування, адже кількість відвідувачів та частота їхнього відвідування центру визначає, наскільки легко буде дістатися до центру. Бажано, щоб центри знаходились в історичній частині міста, яка характеризується високою густотою населення та перетином великої кількості транспортних шляхів.

Не менш важливим фактором є зовнішній вигляд і дизайн внутрішнього оздоблення будівлі, в якій розташований культурний центр. Бажано, щоб центри

розміщувалися або в окремому приміщенні, або на першому поверсі, що значно полегшує доступ для людей з особливими потребами. У приміщеннях культурно-інформаційних центрів, кіосків та невеличких крамничок із товарами з національним колоритом знайде своє місце кожен.

Крім того, діяльність культурно-інформаційних центрів має бути спрямована на ретельний відбір і підготовку персоналу, а також встановлення функціональних завдань для їх працівників, успішне виконання яких сприятиме виконанню поставлених завдань. У разі потреби до роботи інститутів культури також можуть залучатися представники державних установ, організацій, університетів та некомерційних громадських організацій [7, с. 58].

Культурно-інформаційні центри функціонують не лише як репрезентанти культури, а й репрезентують суспільні ідеї, думки та ідеології керованих ними держав, що свідчить про розширення сфери їх діяльності [20]. Зміцнення влади культурно-інформаційних центрів може призвести до розширення мережі автономних інституцій, що діють у культурно-ідеологічній сфері, таких як Британська Рада, Французький Інститут та Інститут Сервантеса [10].

До складу дипломатичних представництв можуть також входити культурно-інформаційні центри, що забезпечують інформування та просування в країні перебування. Відповідальність за виконання цієї роботи покладається виключно на голову ЗУ, який визначає координаційні центри та механізми реалізації. Ресурси та потенціал культурно-інформаційних центрів можна використовувати для практичної реалізації таких елементів, як підтримка дружніх організацій у поширенні інформації про країну, що акредитує, шляхом надання друкованих матеріалів, організації зустрічей та навчання.

Одним із важливих напрямків діяльності культурно-інформаційних центрів має бути також взаємодія з представниками національної діаспори, які проживають у країні перебування. Діяльність центрів може бути зосереджена на координації та реалізації проєктів вирішення культурних проблем, збереження та розвитку національних традицій і мов, а також на підтримці культурних центрів, створених представниками діаспори.

Виконуючи окреслені завдання, культурно-інформаційні центри повинні тісно співпрацювати з представниками державних органів і звертатися до них з пропозиціями щодо організації заходів щодо збереження та подальшого розвитку національної культури держави, що акредитується. Організація заходів з нагоди свят, виступи фольклорних ансамблів і представників сучасної популярної музики, проведення виставок і продаж картин, творів народних умільців, літературних творів класичних і сучасних письменників сприяють формуванню позитивних стосунків з представниками різних народів. національностей, сприяння більш толерантному ставленню до представників інших країн з метою надзвичайного впливу на збагачення основ етики та культури міжнаціонального спілкування.

Усвідомлюючи важливість формування позитивного іміджу держави та розвитку міждисциплінарної та ефективної співпраці з провідними країнами світу, Україна останнім часом почала розвивати культурну дипломатію. Прикладом практичного втілення культурної дипломатії можуть бути культурні центри як самостійні інституції та культурно-інформаційні центри у складі посольств. Основною метою його створення була підтримка міжнародного співробітництва між Україною та приймаючою державою у таких сферах, як культура, мистецтво, освіта, наука, туризм і спорт. Їх створення та ефективне функціонування повинне забезпечити МЗС України.

На жаль, більше року діяльність культурно-інформаційних центрів зводилася до організації протокольних заходів чи святкувань, пов’язаних із відзначенням ювілеїв видатних українців [35]. Окремі культурно-інформаційні центри проводили системну роботу, спрямовану на побудову довгострокових стосунків з представниками країни перебування, створення атмосфери довіри та визначення перспективних напрямків співпраці з Україною [35].

Події останніх двох років в Україні показали, що ігнорувати розвиток культурної дипломатії та не підтримувати її напрямки неприпустимо. Через дефіцит інформації про Україну в інших країнах та в умовах збройної агресії, українські дипломатичні представництва та заклади культури мають створити механізми, які сприятимуть не тільки популяризації національного культурного продукту, а й

нададуть правдиву інформацію про події на території України. Йдеться не про створення позитивного іміджу на міжнародному рівні, а про забезпечення національної безпеки.

Розвиток культурного діалогу між Україною та Францією можна назвати знаковим. Останні ініціативи включають виставку дитячих малюнків «Моя мирна Україна», виставку «Культура і конфлікт: ізоляція в еміграції» та організацію концертів за участю майстрів української пісні Є. Станкевича, М. Скорика та М. Колесси [20].

Нині І. Карпа, перший секретар Посольства України у Франції з питань культури, активно займається популяризацією української культури та вважає, що Україна є країною, де сучасна культура процвітає і розвивається, причому досить конкурентоспроможна [11].

Одним із багатьох напрямків роботи І. Карпи є створення мистецької резиденції для митців образотворчої та літературної творчості, а також драматургів, яка надасть їм не лише творчий простір для роботи, а й для спілкування представників двох культур, і перетворення його культурного центру на затишне кафе, в якому всі учасники можуть зустрічатися, спілкуватися, читати, обмінюватися ідеями і, зрештою, будувати співпрацю [11].

Безумовно, варто докласти зусиль, щоб культурний центр був цікавий не лише представникам української діаспори, а й французам, щоб вони могли набагато краще пізнати культуру України та створити про неї позитивний імідж. Можна стверджувати, що у функціонуванні культурно-інформаційних центрів відбуваються певні зміни, але вони мають бути більш динамічними та за активної підтримки держави, але, звісно, не без тиску влади.

Отже, в рамках теоретичного дослідження культурної дипломатії та її інформаційного супроводу визначено сутність поняття «культурна дипломатія» її інструменти та різновиди, а саме: культурна дипломатія є одією з форм дипломатії, яка грунтується на використанні культурної спадщини країни, як засобу досягнення мети, а саме активізації культурної взаємодії та розповсюдження інформації про культури країни.

Інформаційна складова культурної дипломатії є найголовнішою складовою та ефективним засобом для активізації культурної дипломатії та співпраці з іншими, більш могутніми державами.

Події останніх років доводять, що в сучасних умовах престиж і міжнародний авторитет держави залежать як від рівня розвитку її культурної дипломатії, так і від арсеналу зброї. Культурно-інформаційні центри повинні функціонувати збалансовано на культурно-технічному рівні та тісно співпрацювати з інституціями традиційної дипломатії, що дозволяє плідно співпрацювати з іноземними партнерами.

РОЗДІЛ 2
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА МОЖЛИВІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

2.1. Традиції культурної дипломатії країн Європи та їх вплив на розвиток єврорегіональних стратегій

На сьогодні рішучість цих країн у розбудові спільного європейського простору є незаперечною, а аналіз двосторонніх стратегій міжкультурного співробітництва в рамках ЄС дозволяє виокремити три традиційні європейські моделі відповідного співробітництва, які вирізняються особливою специфікою. Розуміння стратегій єврорегіональної інтеграції неминуче відновлює розуміння відповідних політичних практик у контексті сучасного французького, німецького та британського суспільства.

Ідея ідентифікації релевантних моделей не нова, але активно обговорюється в авторитетних наукових виданнях [15; 22; 28; 36]. Наприклад, О. Ошитко, аналізуючи політику двостороннього міжкультурного співробітництва в рамках ЄС, також виділяє різні європейські моделі такого співробітництва, виходячи зі специфіки національних політик Франції, Великої Британії та Німеччини [36].

За межами Франції культурна політика країни завжди базувалася на героїчному минулому французів і їхньому великому досвіді в різних галузях культури і науки, що служило зразком не тільки для французів, а й для наступних поколінь. Наразі з офіційних веб-порталів МЗС Франції дізнаємося, що центром їхньої діяльності є активна зовнішня культурна політика, вони зосереджуються переважно на таких напрямках: розширення географії французької культурної політики за кордоном; систему двосторонніх політичних та культурних обмінів; забезпечення обов'язкової культурної присутності за кордоном; культурні заходи, пов'язані з викладанням французької мови за кордоном, популяризацією викладання інших мов і

використанням засобів масової інформації; пакет культурної та економічної політики тощо. У системі роботи МЗС Франції зовнішня культурна політика є однією з найчисленніших за чисельністю персоналу та масштабом розвитку діяльності [71].

Нині Франція – єдина розвинена країна світу, яка має чітко розроблену культурно-політичну програму, цілеспрямовану та базується на раціональній організаційній структурі.

В умовах сучасних глобальних цивілізаційних, інформаційних і культурних змін Французька Республіка намагається утвердитися як індустріально та технологічно розвинена світова держава з сучасними тенденціями та оптимальним балансом між внутрішньою та зовнішньою політикою. Французьке суспільство представляє себе, насамперед, як мультикультурне, демократичне, плюралістичне та самобутнє, відкрите до змін. Реалізація «політики розміру», тобто прагнення зберегти лідерські позиції на міжнародному, регіональному та глобальному рівнях, вимагає зобов'язань. Французька влада має у своєму розпорядженні широкий спектр могутніх політичних, військових, інтелектуальних, економічних, соціальних і культурних ресурсів.

Сьогодні можна говорити про специфічну французьку модель культурної дипломатії, транскордонного та міжкультурного співробітництва, в якій держава відіграє важливу роль. Йдеться про принципово іншу модель, характерну для європейського простору, яка в цій сфері суттєво відрізняється від англосаксонських параметрів, оскільки більшість функцій геокультурної дипломатії передано приватним ініціативам. У обох моделей багато спільного. Наприклад, обидва ведуть наступальну ідеологічну політику на захист мови та культури, особливо через спеціальні просвітницькі заходи, культурні програми тощо.

Особливим засобом реалізації зовнішньої політики є також французька культурна дипломатія; а також форма домінування в політичному та культурному середовищі та тип присутності в політичному просторі франко язичних країн; та важливий напрям іміджевого позиціонування країни через освітні програми обміну, спеціальні культурні заходи тощо.

Над формуванням і розвитком стратегій поширення відповідної ідеології та модернізації культурно-освітніх установ у відношенні до модернізації закладів культури та освіти, формування та розвитку стратегій поширення відповідної ідеології, просування багатомовності в Європі, підтримки культурного розвитку, надання культурних аудіо- та відео продуктів і послуг та інших подібних напрямків культурної політики.

Ця дедалі більша присутність Франції в політичному, економічному, освітньому, науковому, духовному, інтелектуальному, мистецькому та культурному просторі через програми зовнішньополітичної діяльності створює єдиний транснаціональний франкомовний культурний простір, який є водночас гетерогенним і мобільним. Міністерство культури та комунікацій та Міністерство освіти беруть активну участь у зазначених вище заходах Міністерства закордонних справ, а також зосереджуються на створенні доктрини франкофонії в європейському просторі, особливо в суспільствах, де франкомовну спільноту визнають і підтримують. На національному рівні Андорра, Бельгія, Ліхтенштейн, Люксембург, Монако, Нідерланди та Швейцарія лідирують як сильний політичний гравець Франції.

Важливим інструментом ефективної культурної дипломатії є французькі культурні центри, яких на даний момент у приймаючих країнах налічується близько 176. Фактично такі центри пропагують політику міжкультурної співпраці та практично поширюють франкофонію в іншомовному культурному просторі.

Великобританія мала власні геокультурні стратегії, дуже відмінні від стратегій Франції. Культурна політика та дипломатія не завжди розглядалися як необхідна частина зовнішньої політики. Насправді надто мало уваги приділялося культурному фактору у зовнішній політиці перед Другою світовою війною. І без цього домінуючий статус британської культури та англійської мови як імперської мови для країн Азії та Африки серйозно розмиває межі усвідомлення місцевими політичними елітами важливості міжкультурної співпраці. Однак саме відсутність внутрішньо-національної культурної консолідації та сепаратистських тенденцій у британському суспільстві (наприклад, у Шотландії, Уельсі та Північній Ірландії) зрештою змусили Британію серйозно поставитися до принципів, напрямків, технологій і природи

дипломатії та розслідування. Британська культурна дипломатія стала частиною зовнішньополітичної пропаганди, а зовнішня культурна політика збагатилася діяльністю різноманітних культурних установ, основною метою яких було поширення англійської мови за кордоном.

Суттєво розширили межі та можливості своєї діяльності політичні відомства та культурні установи за кордоном. Вони створили ефективні структури для міжкультурних зв'язків і мережі для наукового, освітнього та культурного обміну, а також значно розширили публікацію британських книг і позиційних матеріалів, а також розповсюдження візуальних продуктів і послуг. Геокультурна співпраця повністю або частково фінансується урядом, як правило, належить конкретному Державному департаменту. При цьому адміністративні та координаційні обов'язки, а також розробка ефективної тактики реалізації стратегічних завдань у цій сфері розподілені безпосередньо на делеговані незалежні інститути [70].

Сучасні наукові джерела називають таку модель британською моделлю «Витягнутої руки» [36]. Крім Міністерства закордонних справ, яке займається розробкою та впровадженням принципів національної культурної дипломатії, політики міжкультурного співробітництва та просування національних інтересів на регіональному та глобальному рівнях, існують структури політичної підтримки позицій Великобританії на інших рівнях влади – Рада мистецтв Великої Британії, Департамент освіти і науки, комісії музеїв і художніх галерей, Рада мистецтв Шотландії та Уельсу, Департамент культури, ЗМІ та спорту тощо [59].

Важливо, що поряд із цією великою системою урядових структур британська культурна дипломатія також включає Британську раду (не міністерський орган британського уряду, відповідальний за просування британської культури за кордоном). На офіційному порталі Британської Ради зазначено, що на даний момент існує понад 250 Британських рад у 110 країнах світу.

Державна компанія, яка була заснована королівською милістю в 1936 році і визнана некомерційною організацією, фінансується приблизно на одну третину Федеральним міністерством закордонних справ і більше ніж на дві третини з власних

коштів. Однією з найпоширеніших послуг, що пропонуються Британськими Радами в усьому світі, є навчання англійської мови [69].

Геокультурна політика та рамки зовнішньої культурної дипломатії щодо Британської Ради в основному визначаються посадовцями МЗС, які кожні два роки розробляють або переглядають стратегічні принципи Британської Ради. Отже, пріоритети такої політики визначаються таким чином: зміцнення позицій Великобританії та створення позитивного іміджу за кордоном (наприклад, схема Think UK); Створення середовища, в якому іноземні уряди, бізнесмени, туристи та інвестори, які бачать перспективу тісної співпраці з Королівством, можуть встановлювати міжкультурні, наукові, мистецькі, духовні, освітні, інформаційні та комунікаційні контакти з громадянами інших країн, поширення демократичних принципів, ідей толерантного співіснування, міжетнічної та міжрелігійної поваги (програма «Відкритий розум» у відповідь на теракт 11 вересня 2001 р.). Крім того, Британська Рада самостійно визначає цілі, методи, напрями, проєкти діяльності та призначає членів своєї ради, департамент культурних зв'язків МЗС має квоту в такій раді – два члени [69; 70].

Описана мережа геокультурного транскордонного співробітництва, побудована на основі партнерства та взаємного контролю урядових і неурядових структур Великої Британії, розвиває нові ідеологічні основи політичної взаємодії, діалогічні форми міжнародної комунікації, а також приватні та субсидовані методи, фінансова підтримка, культурного, інтелектуального, інформаційного зростання та підтримання іміджу країни на міжнародній арені.

У Німеччині немає такого центрального органу культури, як міністерство освіти. Зокрема, більшість питань культури вирішуються незалежними органами. Такі культурні товариства виникають на рівні самоврядування. З 1980-х років державні витрати на культуру зросли на 4%, оскільки культурний сектор потрапив під вплив державного законодавства. Це сталося тому, що штат делегував свої повноваження з федерального рівня на рівень штату. Для федеральної адміністрації це були насамперед завдання, які мали виконувати виключно центральні державні органи. Культурні управління федерального уряду брали участь у формуванні

культурно-політичного курсу штатів, фінансово підтримували культурні та мистецькі проєкти національного значення та запроваджували контроль за виконанням своїх рішень.

У Німеччині також діє принцип фінансового розподілу завдань, згідно з яким федеральний уряд і уряд земель окремо несуть витрати, пов'язані з виконанням своїх завдань. Відповідно до цього принципу, єдиним відповідним розподілом фінансових зобов’язань є поєднання федеральних витрат і повноважень з автономним управлінням бюджетом центральним урядом та його окремими агенціями. Винятки з правил застосування принципу солідарної відповідальності закріплені також у положеннях Конституції. Це передбачає фінансування деяких завдань з федеральною участю, тобто ці завдання реалізуються на основі змішаного фінансування, що включає федеральні гранти на особливо важливі інвестиції в нерухомість і муніципалітети.

Через те, що частка штату у загальних витратах на капітальний капітал фінансується з федерального бюджету, велика частка бюджетів штатів (у випадку грантів і бюджетів місцевих органів влади) чітко визначена та доступна для штатів. Держави чи муніципалітети більше не можуть виконувати свої завдання. Змішане фінансування, таким чином, обмежує бюджетну автономію федеральних земель. У рамках загальних завдань та фінансового забезпечення асоціація бере участь у витратах на планування та реалізацію інвестицій.

Інші витрати (утримання персоналу, витрати на діяльність інституту, на які були виділені кошти) несуть виключно федеральні землі та муніципалітети. Однак ці витрати дуже високі в закладах культури та дозвілля через витрати на персонал.

Фінансова і законодавча самостійність міст дозволяла їм утримувати значну кількість освітніх і культурних закладів і вільно обирати форму цих закладів. У невеликих містах країни є державні університети, музеї, бібліотеки, концертні зали, архів і музична школа.

Муніципальні музеї не є юридично незалежними, оскільки підпорядковуються муніципалітетам. Юридична самостійність існує лише в тому випадку, якщо музеєм керує неурядова організація.

У великих містах з давніми традиціями ведуться архіви, в яких архівуються та досліджуються архіви відповідних адміністрацій. В усіх федеральних землях діють архівні закони, які складають правову основу архівної справи. Турбота про пам'ятники є одним із завдань федеральних, державних і місцевих органів влади і включає правові, адміністративні та фінансові заходи для запобігання та запобігання ризику їх руйнування. Німецькі театри фінансуються за принципом: 1/3 витрат муніципального бюджету на культурні цілі у великих містах, 3/4 - у малих; 1/8 комерційний прибуток з квитків, реклами; деякі державні дотації; внески благодійних фондів і спонсорів і т. д. Фінансування бібліотек здійснюється одночасно з міського і федерального бюджетів .

Міністерство закордонних справ Федеративної Республіки Німеччини (Форін Офіс) визначає принципи зовнішньої культурної політики. Важливими напрямками їхньої діяльності є укладання двосторонніх культурних угод та здійснення інших форм міжнародного культурного співробітництва.

У Німеччині функції аташе з питань культури традиційно входять до сфери відповідальності штатного дипломата [61]. Водночас з матеріалів офіційного сайту Міністерства ми дізнаємося, що в реалізації таких геокультурних стратегій, які підтримуються навіть за державні кошти, бере участь низка приватних закладів та інституцій міжкультурного співробітництва.

Сам Гете-Інститут виконує важливе завдання з філіями в 75 країнах світу та 18 філіями в Німеччині. Як носій німецької культури в країні та за кордоном, Goethe-Institut прагне налагодити міжкультурне співробітництво, культурні, мовні та освітні програми, створити мультикультурну та багатомовну європейську територію та поширювати ідеали та принципи європейської інтеграції. процеси. Діяльність інституту в плані побудови політичних і економічних відносин з державами і народами Азії та Африки можна висвітлити поширенням спільних політичних і культурних смислів [61].

Значну роботу в галузі політичного та культурного співробітництва за кордоном та культурної дипломатії також проводять Німецька служба академічних обмінів, Фонд Олександра фон Гумбольдта, Inter Nationes та Інститут іноземних

культурних зв’язків. Ці структури також реалізують міжнародні освітні та наукові програми, здійснюють міжнародний обмін та розбудовують культурно-інформаційні мережі Німеччини за кордоном.

Дослідники розглядали питання організаційної структури культурної дипломатії в Польщі як загалом, так і в окремих дослідженнях. Особливе місце серед досліджень на цю тему займає доповідь, підготовлена на замовлення Міністерства культури та національної спадщини Польщі, у якій підсумовуються результати розвитку культурних відносин у країні за останні двадцять років. Повноваження та діяльність польських закордонних інституцій представлені в працях Р. Вишневського та А. Воронецької [72].

У провідних європейських країнах, таких як Франція, Велика Британія, Німеччина та Іспанія, розвинулись і дуже добре працюють дві моделі культурної дипломатії – централізована та децентралізована. І в тому, і в іншому держава представлена як координатор культурного обміну.

Потенціал культури у зовнішній політиці Польщі був використаний відносно недавно. Польські вчені зазначають, що політичні та економічні стосунки здавна панували, а культура, як вважалося, могла і повинна розвиватися сама по собі. У 1990-х роках культурні стосунки дедалі більше сприймалися як важлива складова інтеграції Польщі до Європейського Союзу.

Безпосередньо питаннями культурного обміну займається відділ зовнішніх зв'язків. До складу відділу входять два відділи – співробітництва з Європейським Союзом та двостороннього співробітництва [31, с. 11]. Для більш ефективної реалізації таких проєктів з ініціативи міністерства було створено дві організації, основним завданням яких було поширення польської мови та культури за кордоном – Інститут А. Міцкевича (Варшава) та Міжнародний культурний центр (м. Краків).

Інформаційне забезпечення зовнішньополітичного курсу та в культурній сфері наразі має принципове значення для зміни іміджу країни. Розробка стратегії і тактики впливу на інформацію про іноземного глядача має бути прерогативою держави, оскільки створення цілісного образу країни на міжнародній арені можливе лише за наявності документів, які чітко визначають політику. Досвід польської держави

показує, що застосування таких принципів, як системність і координація у здійсненні зовнішньої культурної політики, є ефективним і відповідає сучасним вимогам.

Культурна політика Швеції визначається системою законодавчих і фінансових заходів, які координують культурний розвиток країни на всіх рівнях суспільства і в різних сферах культури. Порівняно з іншими країнами Західної Європи роль держави в суспільному житті скандинавських країн є дуже важливою. В адміністративному відношенні Швеція поділяється на 24 лен. Державну владу у феодах представляє губернатор, якого призначає уряд. Ландстинг є органом самоврядування вотчини, обирається населенням на чотирирічний термін і має власний фонд, який наповнюється за рахунок місцевих прибуткових податків. Органи місцевого самоврядування – муніципалітети (країна, муніципалітет і місто) також мають право стягувати податок на прибуток і використовувати ці кошти на місцеві потреби [63].

Більшість бібліотек, музичних шкіл і театрів перебувають у управлінні органів місцевого та регіонального самоврядування, найбільші з яких є державними. Важливою частиною культурної політики держави є фінансова та організаційна підтримка неурядових організацій та закладів культури, а також контроль за дотриманням ними принципів культурної політики.

Основною тенденцією шведської культурної політики є децентралізація політичних і культурних відносин і процесів, що супроводжується прагненням активізувати культурну діяльність і сприйняття всіх груп і верств населення. Фінансування в основному здійснюється приватними, муніципальними та регіональними органами самоврядування.

Поряд із принципом децентралізації існує тенденція підкреслювати та віддавати перевагу групам, які утворюють меншини в загальному населенні (національні меншини та емігранти, фізично чи розумово неповноцінні, старші). Культурна політика щодо цих груп не є окремою одиницею в мережі культурних установ, а інтегрована в загальну культурну політику; водночас передбачається необхідна спеціалізація в цьому напрямку.

Загальні витрати на культуру складаються з приватних і державних видатків, причому державні витрати становлять меншу частку. Половину державних витрат

несуть муніципалітети, 43% – держава та 7% – обласні ради; культурні ресурси громади зростають найшвидше, скорочується частка державних і приватних витрат.

Держава в основному фінансує центральні організації та культурні заклади (наприклад, Королівський драматичний театр, Північний і Національний музеї) та національні культурні заходи; Підтримка місцевих і регіональних інституцій становить чверть державних витрат. Більша частина фінансування спрямовується на систему народної освіти, сценічне мистецтво та танці, пресу. Основною метою фінансової підтримки Landstings є музеї, театри, бібліотеки Лени, а також образотворче мистецтво в регіоні. Муніципальні кошти слугують передусім для фінансування публічних бібліотек і розвитку музичної культури (організація музичних шкіл), а також народної освіти [2, с. 18].

Важливе місце серед завдань державної культурної політики посідає сприяння розвитку професійних митців, які мають низькі доходи порівняно з представниками інших професійних груп і не завжди можуть забезпечити власне існування в умовах ринкової економіки. Роль. лише за рахунок власної професійної діяльності. У тому числі значна частина безробітних.

Таким чином, культурна політика шведської влади характеризується рядом економічних, регіональних і соціально-демографічних аспектів, що, безперечно, є актуальним досвідом для розбудови політичного та культурного життя, а також для виявлення та подолання нагальних проблем сучасного культурного життя.

2.2. Тенденції країн пострадянського простору

Різні підходи до культурної політики країн свідчать про складний взаємозв’язок між факторами культурного впливу та необхідністю врахування національної специфіки суспільства, тому методи та інструменти культурного впливу відрізняються в різних суспільствах і виражають стійкий зв’язок національної культурної політики з елементами культурного впливу на інші країни. Незважаючи на різні підходи, можна назвати деякі елементи культурної політики, які сприяють успішному застосуванню формули «культура як стратегічний ресурс»:

1. Розробка продуманої культурної політики, заснованої на припущенні суспільного консенсусу з низки питань культурно-історичного та інтелектуального характеру;

2. Популяризація національної мови;

3. Зміцнення зв'язків з діаспорою та використання її потенціалу в країні та за кордоном;

4. Поєднання культурного потенціалу суспільства та сучасних технологій попри консерватизм окремих елементів суспільного менталітету;

5. Охорона національних пам'яток та розвиток туристичної інфраструктури;

6. Побудова конкурентоспроможного освітнього ринку;

7. Розширення культурних та освітніх обмінів та розвиток публічної дипломатії;

8. Розвиток мистецтва, літератури, кінематографії, елементів масової культури та їх представлення на світовому ринку;

9. Співпраця зі світовими ЗМІ;

10. Співпраця в міжрелігійних контактах;

11. Створення специфічних інститутів культурного впливу з конкретними сферами діяльності (політика, культура, освіта, мистецтво тощо).

Детальніше розглянемо досвід таких країн, як Естонія, Литва та Латвія, які пройшли шлях євроінтеграції та є повноцінними членами Євросоюзу та можуть служити прикладом для України.

Процеси інституалізації публічної дипломатії в країнах Центральної та Східної Європи відбувалися по-різному. Однак створення конкретних урядових організацій, відділів і посад вимагало проведення досліджень і оцінки існуючого бачення в різних цільових країнах. розробка комунікаційної політики, стратегії та тактики просування політичних та економічних інтересів за кордоном; координація зусиль різних організацій тощо.

Латвійський інститут був заснований у 1998 році урядом Латвії, щоб допомогти світовій спільноті краще зрозуміти сучасну Латвію та надати основну та корисну інформацію про всі аспекти її історії, культури та суспільства.

Занадто велике значення брендів (назв країн) змусило Литву задуматися про зміну назви на англійську, щоб англійську версію назви країни було легше вимовляти. Це розцінюють як спробу підвищити рейтинг країни.

Культурна дипломатія завжди була однією з найважливіших складових зовнішньої політики багатьох країн Центральної та Східної Європи. Культурна дипломатія тісно пов'язана з керівництвом країни і досягненням її зовнішньополітичних цілей. У цьому сенсі культура функціонує як інструмент досягнення зовнішньополітичних цілей і, таким чином, є політизованою. Культурні зв’язки – це розвиток культурних продуктів, таких як література, кіно, телебачення, радіопрограми, мистецтво, наука, музика та вивчення мови за кордоном. Основна мета – наблизити країну, її народ, її культуру та мову до зарубіжної громадськості та створити позитивну думку про країну через її культуру.

Угорські культурні центри, Польський інститут, Естонський інститут, Латвійський інститут, Болгарський культурний інститут і Чеські центри є провідними установами, що просувають культуру Угорщини, Польщі, Естонії, Латвії, Болгарії та Чехії. Наприклад, головною метою Естонського інституту є поширення інформації про естонське суспільство, культуру та освіту в Естонії та за кордоном; Представлення естонської культури іншим країнам і сприяння культурному спілкуванню між Естонією та іншими країнами; підтримка викладання предметів естонської мови та культури в іноземних університетах тощо.

Програми освітніх обмінів є надзвичайно важливими чинниками побудови культурних зв’язків між країнами та розвитку публічної дипломатії загалом. Західноєвропейські студенти рідко обирають країни Центральної та Східної Європи для навчання або випуску, і ці країни ніколи не можуть конкурувати з університетами англомовних країн. Однак нещодавно університети Центральної та Східної Європи стали більш привабливими для студентів і пропонують різні програми стипендій.

У рамках публічної дипломатії музичний конкурс «Євробачення» користується великою популярністю в регіоні. Хоча країни Центральної та Східної Європи беруть участь у пісенному конкурсі Євробачення лише з 1991 року, вони часто стають переможцями цього конкурсу (2002 – Естонія, 2003 – Латвія, 2005 – Україна, 2008 –

Сербія, 2017 – Україна) і мають право провести наступний конкурс у своїй країні та використовувати цей захід для просування свого національного бренду, своїх напрямків, своєї історії, культури, мови тощо. Варто зазначити, що організація заходів такого типу є надзвичайно ефективним інструментом публічної дипломатії.

Для країн Центральної та Східної Європи вступ до Європейського Союзу та НАТО був найважливішим зовнішньополітичним завданням одразу після падіння комунізму. Громадська дипломатія активно використовується для посилення підтримки громадянами ЄС членства та боротьби з негативними стереотипами та упередженнями щодо країн регіону. У 1990-х роках точної дати вступу не було, термін встановлював ЄС. Спочатку розширення було предметом публічних референдумів у деяких старих державах-членах. Договір про приєднання був остаточно ратифікований національними парламентами кожної країни-члена та шляхом референдумів у країнах-кандидатах.

Країни Центральної та Східної Європи в публічній дипломатії часто зосереджувалися на своєму минулому, а не на майбутньому. Політики часто зображають ці країни жертвами радянської епохи, а тому потребують допомоги та підтримки.

Тому Міністерство закордонних справ Естонії щороку проводить опитування на своєму веб-сайті, щоб познайомити Естонію з громадянами інших країн. Пакистанську дівчинку, яка народилася в медичному наметі естонської команди рятувальників після землетрусу в Пакистані 2005 року, назвали Естонія. Про це широко повідомляли місцеві та міжнародні ЗМІ, показуючи, що навіть маленькі країни можуть досягти серйозних результатів діями, а не словами.

Рішення уряду Естонії прибрати радянський військовий меморіал із центру Таллінна та перенести його на військовий цвинтар викликало заворушення серед корінних росіян у Таллінні в 2007 році. У відповідь російський уряд розпочав масштабну кампанію проти Естонії та її уряду. Віце-прем'єр Росії закликав росіян бойкотувати естонські товари і послуги в якості покарання і закликав росіян не відпочивати в Естонії. Таких прикладів багато, особливо після анексії Криму та початку російської військової агресії на сході України. У цій ситуації Україна

отримала своїх найвірніших захисників і друзів в особі країн Балтії, які, відчуваючи небезпеку, яку створює для їх території Росія, намагаються якось допомогти Україні в боротьбі зі східним сусідом.

Враховуючи всі вищевикладені моменти, можна зробити наступні висновки.

По-перше, після падіння Берлінської стіни та Радянського Союзу країни Центральної та Східної Європи поставили головною метою своєї публічної дипломатії відмову від асоціацій із комуністичним минулим та активну інтеграцію до Європейського Союзу та НАТО.

По-друге, країни регіону створюють дуже ефективні регіональні платформи та об'єднання, такі як Вишеградська група тощо, для координації своїх позицій в ЄС, НАТО та інших міжнародних організаціях.

По-третє, в країнах регіону відбувалися процеси інституціоналізації публічної дипломатії, створювалися департаменти та підрозділи в міністерствах, профспілки тощо.

По-четверте, країни регіону активно розвивають національні бренди, залучають у свої країни туристів, іноземні інвестиції, популяризують свою культуру, історію, мову тощо.

По-п'яте, країни Центральної та Східної Європи використовують участь своїх представників у міжнародних змаганнях, організовують міжнародні спортивні змагання для висвітлення своїх країн і активно використовують ці заходи для розвитку своєї публічної дипломатії.

По-шосте, спираючись на досвід західних країн, країни регіону створюють свої національні інститути та центри популяризації своєї мови, історії та культури. У зв'язку з фінансуванням цих організацій виключно з державного бюджету та через їхню обмежену кількість, проте країни регіону вирішили відкривати свої центри та інститути лише в тих країнах, які є для них найбільш актуальними.

Загалом взаємодія на просторі СНД традиційно відбувається в рамках двостороннього співробітництва, орієнтованого переважно на активізацію культурних обмінів, збереження культурної спадщини та розвиток професійних взаємодій.

Отже, у другому розділі було вивчено міжнародний досвід інформаційного супроводу культурної дипломатії та можливість впровадження найефективніших практик в Україні. За базис цього дослідження було взято досвід країн Європи та країн пострадянського простору, котрі змогли пройти шлях реформування та стати не від'ємною частини Європейського суспільства. Сучасний вплив цих країн на розбудову спільного Європейського простору є беззаперечним та ефективним для інших країн що прагнуть стати частиною цього союзу.

Культурна політика кожної держави засновується на розповсюдженні власної історії, національної культурної цінності, особливостей традицій, економічних та соціально-демографічних аспектах. Ефективне застосування, поширення перерахованих цінностей є ключем для дієвої культурної дипломатії.

РОЗДІЛ 3
ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

3.1. Становлення практики інформаційного супроводу культурної дипломатії України

Проєктування інформаційного суспільства носить комплексний характер, воно ставить перед собою завдання створення та впровадження інформаційних систем (комплексів) у всіх сферах суспільного життя. Система міжнародних відносин не стала винятком. Феномен комп'ютеризації все активніше вторгається в цю сферу, спричиняючи її трансформацію як з точки зору технічної безпеки, так і з точки зору зміни її сутнісного та ціннісного характеру.

Важливим результатом інформаційного забезпечення політичного та культурного життя суспільства є суттєво інтенсивніша, швидша та ефективніша взаємодія та обмін даними між суб'єктами. Тому основними характеристиками інформаційного суспільства є збільшення кількості суспільно створюваних інформаційних ресурсів та зростання швидкості їх використання в системах управління всіма сферами суспільного життя з використанням соціальних та інформаційних технологій. Це, безумовно, стосується і такої важливої сфери суспільного розвитку, як система міжнародних відносин, значення якої в умовах глобалізації зростає.

Від ставлення компанії до того чи іншого джерела інформації залежить можливість інтеграції в глобальну інформаційну інфраструктуру. Важливою передумовою реалізації інтеграційних процесів є усвідомлення суттєвої ролі інформаційного джерела держав, які бажають найближчим часом інтегруватися у світове інформаційне співтовариство. З появою інформаційного суспільства на ринок інформаційних послуг виходить могутнє соціальне замовлення [29, с. 100].

Цінність інформаційного джерела виражається в постійно зростаючому використанні інформації, спрощенні умов доступу до потоків даних і впровадженні відповідних інструментів доступу до системи основних цінностей людства. На думку вчених, інформатизація є основним змістом економічної діяльності в суспільстві майбутнього, вона визначає нові культурні цінності, формує сенс життя індивідів, докорінно змінює соціальну інфраструктуру та механізм міжнародних відносин [33].

Інформаційні технології, які дедалі ширше використовуються в системі міжнародних відносин, кардинально змінюють повсякденне життя мільйонів людей. Він змінює не тільки внутрішню політику країн з різним рівнем розвитку, але й міжнародні відносини між цими країнами, змінюючи роль міжнародних організацій, громадських рухів, фінансових груп, злочинних організацій та окремих осіб у світовій системі.

Оскільки інформація відіграє таку важливу роль, будь-яка діяльність у сфері інформації може мати як матеріальні, так і духовні наслідки. Інформаційна технологія збору та використання міжнародної інформації робить середовище, в якому відбуваються міжнародні відносини, більш динамічним і непередбачуваним. Їхнє використання робить економіку більш чутливою до глобальних подій, підвищує культурну та політичну обізнаність серед частини населення світу, водночас активізуючи радикальні рухи, які сприяють глобальній фрагментації та дестабілізації. Технології інформаційної епохи можуть практично миттєво представити результати військових операцій (малих і великих) глобальній аудиторії. Образи війни та миру – реальні чи вигадані – можуть впливати на національну волю та громадську думку ще до того, як аудиторія перевірить їхню достовірність [27, с.24].

Сучасний інформаційний потік виходить за рамки національного суверенітету та інтегрується в глобальний інформаційний простір, головним чином завдяки вдосконаленню комунікаційних систем і методів використання простору для передачі інформації в результаті інформаційної революції. Удосконалення комп'ютерних мереж і супутникового зв'язку дозволяють досягти більшого рівня взаємодії та ефективності.

Завдяки інформаційній революції на тлі глобалізаційних процесів можна говорити про те, що міжнародні відносини виходять на новий етап. Інформаційний процес набуває все більшого значення в сучасних міжнародних відносинах, що дає науковцям усі підстави відносити інформацію до категорії факторів, що визначають фундаментальні соціальні зміни в сучасному світі. З іншого боку, можливості сучасного інформаційного суспільства не завжди піддаються точним прогнозам, якими керуються у своїх діях політики та міжнародні організації. Як наслідок, Інтернет поступово стає важливим гравцем у міжнародних відносинах [53].

Треба визнати, що політична еліта в Україні вже правильно оцінила значення інформаційного середовища для розвитку суспільства та конкурентоспроможності держави в міжнародній, політичній та культурній сферах. Відповідно було створено законодавчу базу, яка регулює потік інформації всередині країни та за її межами. На даний час серед науковців і політиків існують різні думки щодо правового регулювання інформаційних правовідносин. Деякі дослідники вважають, що в Україні вже достатньо відповідних законів для поступового становлення інформаційного суспільства. Інші підкреслюють необхідність суттєвого вдосконалення чинного правового регулювання інформаційних відносин і вказують на невідповідність багатьом міжнародним стандартам [8, с. 38].

Досвід культурної присутності України представлений на окремих кейсах, що дає змогу зрозуміти початкову ситуацію та зробити висновки про такі позиції, як використані та невикористані рекламні можливості та їхні перспективи. Серед розглянутих кейсів, ми обрали такі, як: виставка Пінзеля у Луврі, участь України у Франкфуртському книжковому ярмарку 2015 р. та Український інститут у Швеції. Далі розглянемо кожен з них більш детальніше.

а) Виставку Пінзеля в Луврі (з листопада 2012 р. по лютий 2013 р.) можна вважати однією з небагатьох вдалих культурно-промоційних подій, організованих спільно з Міністерством культури України.

Особливість виставки українського скульптора в Луврі – синергія професійного середовища та влади. Основними темами цієї діяльності були: українська інтелігенція та експерти, громадська організація «Друзі Лувру», українські музеї Івано-

Франківська, Тернополя та Львівщини, дирекція Лувру, Міністерство культури України, українські меценати, реставратори, директор Львівської національної галереї Борис Возницький. Куратором виставки став Гійом Шерф, головний куратор відділу скульптури Лувру.

У рамках проєкту відбулися його презентації в Україні та в Парижі. Альбом «Таємниця Пінзеля» видано трьома мовами – українською, польською та французькою – і розповсюджено в книгарнях Лувру.

За три місяці виставку відвідало близько мільйона фанатів. Реалізація цього проєкту показала, що культурна дипломатія може функціонувати як інструмент розвитку культури. У той же час у сучасному світі відродилося античне мистецтво.

Виставка Пінзеля в Луврі не тільки вивела Україну та її культуру на рівень міжнародної культурної спільноти, а й мала інші важливі результати. Зокрема, збережено та відреставровано спадщину майстра, розкрито європейський зміст та глибокі самобутні європейські традиції української культури. Важливим результатом стало те, що Пінзель став більш відомим в Україні.

Організація виставки скульптур українського майстра в Луврі, на яку звернули увагу експерти, виявила й проблеми інфраструктури сфери культури, особливо пасивність міждержавної та національної (міжмузейної, міжгалузевої) комунікації та брак навичок управління культурою в Міністерстві культури України.

б) Участь України у Франкфуртському книжковому ярмарку 2015 р.

Сьогодні Міжнародний Франкфуртський книжковий ярмарок є не тільки найбільшим у світі форумом книжкової індустрії, але й виставкою інноваційного змісту. Це майданчик для переговорів, де гарне враження від країни та її книжкового ринку відкриває перспективи для залучення інвестицій. Важливим є зовнішній вигляд і функціональність державної присутності, яка має передати конкретне політичне та культурне повідомлення.

Франкфурт-2015 мав стратегічне значення для України у зв'язку з міжнародною обстановкою та розвитком культурної дипломатії. Частина виставки, на якій були представлені книги про Майдан та війну на сході країни, була присвячена книгам політв’язнів Олега Сенцова та Надії Савченко. Проте в державних установ не було

стимулу організовувати ці зусилля чи принаймні виконувати домовленості та зобов'язання щодо загальної координації проєкту.

Через зволікання з тендером Держкомтелерадіо на компанію з будівництва стенду, логістичні послуги та різні організаційні вимоги існував ризик нереалізації проєкту. Контент українського стенду власне і був підготовлений експертами та волонтерами. Архітектурну концепцію розробив іранський архітектор-волонтер Кавех Хорхе Делаварі, а дизайн стенду – художній керівник Мистецького Арсеналу Алон Соломадін. Експерт і куратор «Книжкового Арсеналу» Ольга Жук, яка на міжнародному рівні виступала за участь України у Франкфуртському ярмарку та визначила проблемне місце, у цьому випадку чітко передбачила компетентні та вмотивовані ресурси в державних органах для організації міжнародних заходів, необхідність залучення професійних менеджерів культури через відкриті та прозорі конкурси.

Експозиція України була розміщена на площі 100 кв. Було представлено 350 назв публікацій. Як пізніше повідомили офіційні джерела, на інформаційну та організаційну підтримку роботи українського стенду під час Міжнародного книжкового ярмарку уряд виділив 1 млн 100 тис. грн [54]. Хоча ці кошти були задекларовані, але вся підготовка стенду проводилась без урахування цієї суми. Держтелерадіо досі не оприлюднила звіт і детальний кошторис на запит.

в) Український інститут у Швеції: без державної підтримки.

Інформаційний тиск з боку росії на сприйняття України у світі викликав реакцію діячів культури та мистецтва та їхню мобілізацію до опору в різних формах. Одним із проявів цього опору стало створення та функціонування досить потужної недержавної культурної інституції, яка виконує важливу дипломатичну місію, – Українського інституту у Швеції.

Для успішного фінансування проєктів, створення та надання актуального контенту, отримання інформації та надання матеріально-технічної підтримки установа співпрацює з Посольством України у Швеції, а також з міжнародними акторами EUNIC (Союз культурних інститутів Європи) та Міністерство культури Швеції в організації важливих культурних заходів (книжкових ярмарків,

кінофестивалів). Потенційними партнерами в роботі Українського Інституту у Швеції є спонсори та торгово-промислові палати. Його команда хотіла б вирішити питання фінансування інституту, шукаючи європейське фінансування.

Загальний аналіз присутності української культури за кордоном показує, що ці випадки є можливістю налагодити горизонтальні стосунки для успішнішого виконання завдань і місій культурної дипломатії. За весь час існування незалежної України ми не могли зафіксувати жодного випадку вдалої презентації українських проєктів за кордоном суто державними зусиллями. Тому залучення багатьох суб'єктів культурної дипломатії – МЗС України та Міністерства культури України, незалежних митців та професійної спільноти, волонтерів, українців за кордоном – дозволить адекватно реагувати на численні зовнішні виклики та загрози.

3.2. Сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного супроводу культурної дипломатії України

Міжнародна діяльність України у світовому інформаційному просторі ґрунтується на законах і міжнародно-правових актах, які визнаються Україною. Ця взаємодія здійснюється з урахуванням національних інтересів та економічної вигоди при підтримці належного рівня інформаційної безпеки та захисту навколишнього середовища. Україна підтримує міжнародні ініціативи, спрямовані на розвиток та ефективне використання світової інформаційної інфраструктури, впровадження узгоджених науково-технічних рекомендацій, раціональне використання природних ресурсів, охорону довкілля.

Для забезпечення рівноправної та узгодженої участі України у світовому інформаційному просторі на демократичних засадах необхідно закріпити основні принципи міжнародного співробітництва у цій сфері, зокрема:

- використання світового досвіду в інтеграції правового, організаційного, технічного та технологічного контенту;
- створення правової бази для електронізації різних суб'єктів на основі системи двосторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів і угод;

- правове та технологічне забезпечення доступу різних органів влади до іноземних джерел інформації;
- отримання ліцензій, створення спільних підприємств в галузі комп'ютеризації;
- експорт українських інформаційних ресурсів і посилення національної присутності у світовому інформаційному просторі;
- участь України як повноправного учасника в міжнародних програмах і проєктах з формування світового інформаційного простору та розвитку інформаційних технологій;
- моніторинг форм і методів впливу засобів міжнародного зв'язку на інформаційні процеси населення України [3, с. 257].

З точки зору національних інтересів та забезпечення інформаційної безпеки інформаційний простір України має будуватися як органічна частина світового та європейського інформаційних просторів. Що стосується взаємодії в інформаційному просторі з державами-учасницями Співдружності Незалежних Держав, то це співробітництво має відбуватися на взаємовигідній основі за узгодженими напрямками діяльності. За словами дослідників, основними напрямками співпраці можуть бути:

- створення постійно діючого механізму обміну інформацією;
- інформаційне забезпечення органів міждержавного співробітництва;
- підтримка зміцнення інтеграційних процесів у узгоджених сферах діяльності;
- розвиток співробітництва у соціальній, гуманітарній та екологічній сферах;
- підтримка скоординованих підходів до цінового регулювання;
- оподаткування та стягнення податків з інформаційно-телекомунікаційних послуг;
- стандартизація та уніфікація міжнародного використання електронних документів на основі відповідних міжнародних стандартів;

– правове, організаційне та технологічне забезпечення функціонування полімовного середовища Співдружності [3, с.258].

У цей період перед нашою державою постають надзвичайно важливі завдання в системі міжнародних відносин – удосконалення процесу використання існуючих і створення нових інформаційних ресурсів, розробка ефективних методів управління інформаційними ресурсами та забезпечення інформаційної безпеки при збереженні демократичних устремлінь та актуальності. При вирішенні цих завдань науковці виділяють наступні напрямки:

– розвиток співпраці з провідними міжнародними організаціями для розвитку інформаційного суспільства в рамках міжнародних договорів України про науково-технічне співробітництво та міжнародну технічну допомогу;
– забезпечення інтеграції освіти, науки та культури України у світовий культурно-педагогічний та науково-технічний інформаційний простір;
– реалізація спільних проєктів у рамках міжнародних договорів України, спрямованих на інтеграцію України у світовий інформаційний простір;
– підтримка розвитку партнерства між державним і приватним бізнес-секторами в побудові інформаційного суспільства відповідно до Декларації тисячоліття ООН [52].

Реалізація запропонованих завдань має уможливити реалізацію одного з пріоритетів нашої держави – розбудови інформаційного суспільства, яке керується інтересами людей, відкритого для всіх і спрямованого на створення інноваційної моделі розвитку на високому рівні. Технічне суспільство, метою якого є надання кожному громадянину можливості створювати та збирати інформацію та знання, вільно отримувати доступ до них, використовувати та ділитися ними [49, с. 181].

Розвиток культурної дипломатії залежить передусім від розвитку державної культурної політики. Його метою є стимулювання розвитку культурного простору та стимулювання створення якісного та конкурентоспроможного культурного продукту. Частиною культурної політики має бути політика просування культури, яка, з одного

боку, підтримує просування культурних продуктів на нових ринках, а з іншого — підтримує їхню високу якість.

Зрозуміло, що питання якості культурного контенту залежить від цільової групи. Тому одним із пріоритетних напрямів розвитку та інституціоналізації культурної дипломатії є системне моніторингово-аналітичне дослідження сприйняття України у світі та попиту на український культурний продукт у деяких країнах.

Аналіз практично відсутньої культурної присутності України в інших країнах світу сьогодні можливий за достатньої кількості об'єктивної інформації та статистики. Одним із завдань реформованих культурно-інформаційних центрів при посольствах України в найближчому майбутньому може стати збір даних для дослідницьких цілей.

Також це важливо для розробки маркетингових стратегій. Як показує польський досвід, дослідження цільової групи за кордоном є необхідним попереднім кроком для того, щоб мати змогу запропонувати культурний продукт, який відповідає їхнім очікуванням. У Польщі існує спеціальний консультативний орган на чолі з міністром закордонних справ, який розробляє «Основні принципи» для різних напрямів культурної дипломатії [37].

Підтримка розвитку сучасної культури не є одним із пріоритетів української культурної політики, хоча потреба у створенні національного музею (центру, інституту) назріла вже давно. Країні з відносно бурхливим періодом сучасної історії, Україні бракує місця, де цю історію інтерпретують разом із реальністю через сучасне мистецтво. Без них наша країна не буде цікавою світу.

Стратегічним є не лише створення власної інституції сучасного мистецтва, а й репрезентація України на виставках у провідних музеях світу, а також участь в інтернет- проєктах на популярних ресурсах, що представляють репродукції творів мистецтва з колекцій. Представлені різноманітні музеї з усього світу.

Мистецтво становить 7% світового валового внутрішнього продукту з прогнозованим зростанням на 10% на рік, розвивається швидше, ніж промисловість і послуги, забезпечуючи роботою 8,3 мільйона громадян Європейського Союзу та генеруючи загальний дохід у 558 мільярдів євро [19].

В Україні процвітає сфера креативних індустрій, що, на жаль, не стосується сфери публічної політики, яка вкрай відсутня в європейській моделі розвитку культури. Враховуючи виклики, з якими сьогодні стикається наша країна, важливо було б на цьому зосередитися.

Основне завдання – відродження міст, які постраждали від сепаратистських терактів та агресії з боку Російської Федерації. Такі проблеми, як оптимізація ресурсів, залучення інновацій, створення нових робочих місць, зміцнення довіри та діалогу в суспільстві, переробка травматичного досвіду, які мають першорядне значення для повернення суспільства до здорового життя, вирішуються шляхом включення ефективного потенціалу вільної творчості вирішеної культури.

Від того, як сприймають її креативний клас у самій державі, залежить сприйняття України у світі. І це не тільки іміджева проблема. Оскільки бюджетних коштів не вистачає на започаткування важливих національних проєктів на зразок Українського інституту, змінити нинішню ситуацію можуть лише новації у сфері культури.

Створення Українського інституту слід розглядати у зв'язку з включенням інновацій та креативності, адже саме через брак бюджетних коштів цей заклад має шанси стати пілотним проєктом державної політики у сфері культурної капіталізації. Це, у свою чергу, «розбудить» спільні інтереси культури та бізнесу на державному рівні та відповідатиме інтересам українських кампаній за кордоном.

Іншою важливою цінністю креативних індустрій для суспільства є «освіта» для участі в суспільстві, що представляє важливу якість для успішної культурної та політичної інтеграції Європи. Оскільки за кожним успішним підприємством стоять спільні інтереси та рішучість, а також розвиток міжнародних проєктів у сфері креативних індустрій.

Популяризація української книги та інвестиції в переклади – це ще один стратегічний напрямок української культурної дипломатії, який українські видавці та письменники реалізовували вже давно і без державної підтримки.

Україна – гість міжнародних книжкових форумів у Франкфурті, Лейпцигу, Парижі, Лондоні, Болоньї та Вільнюсі. Українські письменники відомі в усьому світі

та відзначені міжнародними преміями. Наприклад, Юрій Андрухович (2006 рік), Оксана Забужко (2013 рік), Сергій Жадан (2015 рік). У 2016 році щорічний фестиваль «Читай мій світ» в Амстердамі присвячений українській літературі.

Куратору української програми Ірині Вікирчак (засновниці Міжнародного фестивалю сторітелінгу «Intermezzo» у Вінниці та екс-директорці Міжнародної літературної корпорації «Меридіан Чернівці») було запропоновано створити національну програму, яка має відповідати певним вимогам: суб'єктивно висловлювати думку, містять авторську концепцію, не мають бути загально-репрезентативними та не представляють будь-яку державну чи неурядову установу чи організацію. Українська програма буде інтегрована з польською та нідерландською програмами для встановлення нових міжлітературних контактів.

Наразі в Україні серйозно бракує спеціалізованої перекладацької програми як для місця країни у світі, так і для розвитку справжнього літературного контенту. І причини очевидні: перекладацьких проєктів не вистачає, але вони працюють. Окрім перекладів англійською, німецькою, польською та французькою мовами, великий інтерес є до спільних перекладацьких проєктів із авторами з Литви, Латвії, Чехії, Швеції, Португалії та Італії. Особливо з відомими авторами є проблема з якістю перекладів [9].

Громадські організації та ініціативи використовують культурні засоби, передусім літературу, для покращення іміджу України. Зокрема, з'їзди «Популяризація літератури в Україні» (2015 та 2016 рр.), які артикулюють проблеми літературного та книговидавничої справи в нашій країні та за кордоном.

Певну прогалину в цьому питанні має заповнити новостворений Інститут книги, завданням якого є зробити українську літературу та мову видимими у світі (а отже, стимулювати перекладацькі проєкти). Ще одним видом діяльності державної установи, створеної за подібною структурою в Польщі, є Інститут Ксензьких, державна установа, яка з 2004 року займається популяризацією читання, розповсюдженням книг і популяризацією польської мови та літератури у світі. Для ефективної роботи в цьому напрямку українській інституції потрібен певний баланс між незалежністю інституції від численних правових обмежень і громадським

контролем за використанням бюджетних коштів, залученням експертів культурного середовища та координацією багатьох інших аспектів погано регламентована сфера управління культурою.

Польський приклад успішного просування національної культури вказує на такий напрямок, як розвиток внутрішнього вектору культурної дипломатії. Основна увага приділяється як формуванню внутрішньополітичного діалогу через культуру, так і комунікації регіонів з міжнародними колегами за кордоном [40].

З метою розвитку внутрішнього вектору культурної дипломатії започатковано такі проєкти, як «Культурна дипломатія між регіонами України» (за ініціативи Українського кризового медіа-центру), спрямовані на розбудову діалогу та примирення між народами Сходу та Заходу України.

Наразі є потреба стимулювати інвестиції у створення креативних резиденцій та підтримувати діяльність вже існуючих резиденцій. Роль мистецьких резиденцій дуже важлива, адже вони сприяють розвитку зв'язків між культурами різних держав, між різними регіонами України, вирішують проблеми малоосвоєних чи незаселених територій, екології та навколишнього середовища, покращують імідж. Подолання культурної замкнутості, розвиток малих міст і створення нових культурних пам'яток.

Активне використання українських знімальних площадок сприятиме відродженню регіонів та розвитку туризму. Вони є цінними платформами для нових міжкультурних проєктів, і їхня участь стимулює розвиток українського кіно [62].

Ця потреба проявляється на рівні приватних ініціатив, де вона знаходить резонанс та реалізацію. Подібні проєкти вже реалізовуються в різних регіонах України: художників і письменників запрошують на резиденції в Івано-Франківську, Музичах та Чернівцях. З 2013 року команда фестивалю «Меридіан Чернівці» реалізує проєкт «Міжнародна стипендія для поетів та перекладачів віршів з української на німецьку», мета якого – зробити місто Чернівці помітним в Україні та світі. У рамках цього проєкту поети та перекладачі з Європи мають можливість чотири тижні працювати в Україні, щоб писати та публікувати тексти, пов'язані з рідним містом Чернівці. Фестиваль таким чином зміцнює репутацію міста як одного з центрів

становлення світового літературного процесу та взаємоінтеграції європейської та української культури.

Подібних ініціатив на рівні Міністерства культури України не виявлено, хоча є велика кількість культурних споруд, які за допомогою кураторів, місцевого бізнесу та громади можна переобладнати під безкоштовне житло. Це позитивно позначиться на розвитку культурного туризму в регіонах, а також залучить репутаційний капітал.

Занедбані та поки що невідвідані куточки української провінції мають не меншу перспективу розвитку, ніж столиця, в плані розвитку необхідної культурної та туристичної інфраструктури. А для іноземних митців, журналістів та кураторів наша країна цікава саме проблемами, з якими стикаються українці в різних регіонах країни.

Особливим напрямком державної політики культурної дипломатії в регіонах є захист культурно-історичної спадщини, оскільки престиж держави напряму залежить від стану її культурної спадщини та розвитку туристичної інфраструктури.

Однією з проблем становлення української культурної дипломатії є помітний брак висококваліфікованих кадрів у сфері публічної та культурної дипломатії. Водночас виникають сумніви щодо раціональності існуючої освітньої системи, особливо в сфері культури та міжнародних відносин.

Варто замислитися над доцільністю існування таких закладів, як Національна академія культури і мистецтв старшого віку, які, на думку експертів, не приносять реальної користі суспільству та поглинають бюджетні витрати.

У кожному з цих напрямів необхідно виходити за рамки діяльності типу «популяризації». Ця концепція використовується в багатьох програмах і документах, але не завжди використовується на культурному рівні. Для успішного просування культури за кордоном ми прагнемо до заходів, які певною мірою сприяють її розвитку, створюючи інструменти комунікації та відкриваючи нові аудиторії та ринки.

Інклюзивний стартап- проєкт міг би бути доречним завершенням стратегічного планування політики культурної дипломатії. Прикладом може бути Польща, яка має досвід міжнародного визнання та швидких перемог на ниві культурної дипломатії. У 2011 році, завдяки успішній реалізації зовнішньої культурної програми головування

Польщі в Раді Європи «Я Є КУЛЬТУРА», ця країна зробила «стрибок» у розвитку культурної дипломатії. Завдяки професійно розробленій та реалізованій культурній стратегії поляки за шість місяців стали помітними в Європі та світі. 80 співробітників Інституту Адама Міцкевича разом із керівництвом Департаменту публічної та культурної дипломатії МЗС та Департаменту міжнародної співпраці Міністерства культури та національної спадщини Польщі провели 400 міжнародних заходів по всьому світу. За оцінками експертів, це найбільша частина культурної складової в програмі всіх попередніх президентств у Раді ЄС [37].

Для реалізації глобального проєкту української культурної дипломатії необхідно створити чіткі умовні угоди, за яких єдине повідомлення могло б одночасно поширюватися в різних куточках світу і створювати підґрунтя для різноманітних і більш численних дій. проєкт пожвавить сучасне мистецтво та креативні індустрії в Україні, використає потенціал літературного середовища та ініціюватиме відповідні проєкти в регіонах України. Головними дійовими особами цього проєкту мають стати органи державної влади, активісти Global Ukraine Network, митці, куратори, експерти та культурні менеджери. За результатами реалізації планується створити аналітичну базу та актуальну базу даних.

Отже, у цьому розділі розглянуто вітчизняну практику інформаційного супроводу культурної дипломатії від початку її становлення в Україні. Використання інформації як засобу поширення культури українського народу та держави має свої витоки ще з часів формування української державності. З роками ефективність інформаційного супроводу дещо змінювалась під впливом політичних подій. Але на разі, Україна відома на весь світ своєю силою, різноманіттям національних особливостей та традиції, культурних надбань та ін. В ході дослідження було наведено три значимих в сучасній історії кейси проведення культурної дипломатії.

В результаті було оцінено сучасний стан та перспективи розвитку інформаційного супроводу культурної дипломатії України з урахування міжнародного досвіду. Найбільш підходящим варіантом став досвід країни-сусіда Польщі, яка також пройшла складний шлях до своєї національної ідентичності. Запропоновано ряд заходів що мають своє результативне застосування у Польщі.

ВИСНОВКИ

Культурна дипломатія вважається дієвим інструментом створення позитивного іміджу країни у світі, вирішення проблем національної безпеки, стимулювання попиту на національний продукт за кордоном і забезпечення розвитку багатьох сфер суспільного життя, насамперед соціального та культурного.

Проте на сьогодні немає єдиної державної позиції щодо реалізації політики культурної дипломатії, відсутні інструменти, стратегії та інституційні основи. Звідси випливають актуальні завдання для держави.

Водночас слід зазначити, що вимоги до політики культурної дипломатії, а також горизонт її реалізації вже сформульовані (глобальні українці, державний ресурс культурно-інформаційних центрів, окремі митці та учасники спільних проєкти). Політичні питання практично вирішені, а держава не має політичної волі, щоб створити базу для цієї політики.

Аналіз міжнародної присутності української культури показує перспективність створення горизонтальних зв'язків між її суб'єктами. Одними з них є культурні та інформаційні центри дипломатичних установ.

У зв’язку з реалізацією політики культурної дипломатії постає питання реорганізації її діяльності. Роботу цих установ варто оптимізувати за рахунок вмотивованих та зацікавлених працівників. Іншим важливим питанням як іміджевої політики, так і просування української культури є українське емігрантство (українська діаспора та активісти нової хвилі волонтерської підтримки акцій, пов’язаних з Революцією Гідності та бойовими діями на Сході України).

Власними завданнями країни у зв’язку з вербуванням співвітчизників є створення дискусійної платформи, ініціювання та координація спільних проєктів у сфері культурної дипломатії, налагодження ділових стосунків (з впливовими об’єднаннями в політиці та бізнесі). Доцільно залучати українські наукові осередки, передусім українознавчі кафедри найбільших університетів світу. Вони репрезентують розвинену мережу культурних закладів України за кордоном. Співпраця зі співвітчизниками, українськими громадами та активістами всесвітньої

української мережі має бути одним із пріоритетів української публічної та культурної дипломатії.

Інформаційний чинник є ключовим чинником міжнародного впливу, інструментом дипломатії та глобальної стратегії світоустрою.

Процес політичної комунікації у сфері міжнародних відносин якісно змінюється. Інформатизація сприяє розширенню демократичних вимірів і комунікації, відіграє провідну роль у встановленні демократичних цінностей і принципів, запроваджує загальні стандарти у сфері засобів масової інформації та нових комунікаційних послуг для зовнішньополітичних рішень.

Використання інформаційних технологій у сфері використання міжнародної інформації розширює межі політичної культури, урізноманітнює коло тем міжнародних відносин і несе з собою власні цінності та стандарти комунікації. Велике значення для формування громадської думки в різних країнах світу має діяльність державних установ та зовнішньополітичних відомств, спрямована на інформування міжнародної громадськості та урядів іноземних держав про цілі та основні завдання державної політики. Країна та її місце у зовнішній політиці держави давала інформацію та аналіз значущих подій у міжнародному житті.

Важливим завданням є з'ясування інформаційної спроможності України в системі міжнародних відносин. Сучасне геополітичне становище нашої держави вимагає подолання хронічного дуалізму внутрішніх і зовнішніх політичних сил та використання інформаційних ресурсів для створення нової ціннісної основи для реалізації стратегії консолідації та розвитку країни.

Для цього необхідно вжити рішучих кроків із закриття існуючої «цифрової» атмосфери, розвитку та впровадження нових інформаційних технологій, розбудови інформаційно-комунікаційної інфраструктури, стимулювання державного регулювання та активізації приватної ініціативи. Інформатизація сприяє розширенню демократичних вимірів і комунікацій, відіграє провідну роль у встановленні демократичних цінностей і принципів, а також встановлює нові загальні стандарти у сфері ЗМІ та комунікаційних послуг для зовнішньополітичних рішень.

Очікується, що правила маніпулювання інформацією у сфері міжнародної політики представлятимуть значний ціннісний тягар, оскільки економічні та технологічні заходи, навіть без належної спрямованості на збереження демократичного характеру взаємодії суб'єктів, не можуть гарантувати позитивну взаємодію. результат інформатизації. У разі недотримання демократичних принципів інформаційна політика веде до поглиблення визначених вище суперечностей, до реалізації старих сценаріїв новими інформаційними засобами, які стоять на заваді якісно вищої демократизації міжнародних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атаманенко А. Роль закордонних українців в публічній та культурній дипломатії: історичний та сучасний аспекти // Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Історичні науки». 2019, № 29. С. 54–65.
2. Бабій Л. Т. Діалектика розвитку історичних типів культури // Філософсько-соціологічні проблеми. Л.: Світ, 1991. 160 с.
3. Вєдєнєєв Д. В. Становлення культурної дипломатії Української народної республіки періоду директорії (1918-1920 рр.) // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. №2. С. 18–22.
4. Висоцький О.Ю. Публічна дипломатія: конспект лекцій. Частина ІІ. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. 48 с.
5. Вовчук Л. А. Культурна дипломатія у реаліях XXI століття / Л. А. Вовчук, К. Й. Лабик // Молодий вчений. 2019. № 4(2). С. 330–334.
6. Глібова С. О. Діяльність культурних центрів як складова культурної політики Італії // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2013. Вип. 117, ч. ІІ. С. 55-60.
7. Горовецька Ю. С. Український інформаційний ресурс: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. 2011. Т. 1. № 3. С. 38–39.
8. Грабович Г. Ми є свідками боротьби із рецидивами совєтчини URL: http://life.pravda.com.ua/culture/2016/01/11/206212/. (дата звернення: 12.04.2023).
9. Досвід функціонування європейських інститутів культурної дипломатії: висновки для України. Аналітична записка URL: http://www.niss.gov.ua/articles/1649/. (дата звернення: 12.04.2023).
10. Єщенко М., Карпа І. Український культурний центр стане тусовочним місцем у серці Парижа. URL: http://ua.euronews.com/2015/12/15/irena-karpa-to-promote-cultural-diplomacy. (дата звернення: 12.04.2023).

11. Закон України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text (дата звернення: 22.03.2023)
12. Закон України «Про культуру». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text (дата звернення: 22.03.2023)
13. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми / упоряд. В. А. Ребкало, В. А. Шахов. К.: Знання, 2007. 24 с.
14. Карлова В. Державна політика у сфері культури: проблеми та напрямки здійснення в сучасних умовах. / зб. наук праць, гол. ред. В.В. Лях. Вип. 39. К.: Український центр духовної культури, 2004. 256 с
15. Костиря І.О. Роль та місце культурної дипломатії у системі зовнішньополітичних відносин: вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Питання політології. 2018. Вип. 33. С. 141–146
16. Костров В. Культурна дипломатія України: чому не використовуємо резерви? // Віче. 2016. №14. URL: http://www.viche.info/journal/5266/.
17. Кривонос П. Нові заходи у сфері культурної дипломатії // Україна дипломатична. 2018. Вип. 19. С. 733–737
18. Культура має значення URL: https://www.culturepartnership.eu/ua/page/culture-matters (дата звернення: 10.04.2023)
19. Культурна дипломатія України як відповідь на виклики часу: європейська складова // Оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами за 2014–2015 рр. URL: http://www.nplu.org/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2015/2015_culture2.pdf (дата звернення: 08.04.2023)
20. Кучмій О.П. Використання технологій публічної дипломатії для просування інтересів держави на міжнародній арені (на прикладі Німеччини та Великої Британії) // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2008. Вип. 78, ч. ІІ. С. 147-151.
21. Кучмій О.П. Міжкультурне співробітництво як чинник зовнішньої та внутрішньої політики в умовах державотворчих зрушень. К., 2006. 20 с.

22. Луценко А.В., Піскорська Г. А. «М'яка сила» в сучасній геополітиці. Київ. 2011. С. 87
23. Луцишин Г., Гончарук А. Особливості розвитку культурної дипломатії в сучасних умовах // Humanitarian vision. 2017. вид. 3. № 1. С. 25–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2017_3_1_7. (дата звернення: 02.04.2023).
24. Ляшенко М. Л. Досвід удосконалення форм і методів культурної дипломатії України // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2017. Т. 24. С. 215–222.
25. Мадіссон В. В. Сучасна українська геополітика: навч. посібник / В. В. Мадіссон, В. А. Шахов. К.: «Либідь», 2003. 176 с.
26. Макаренко Є. А. Європейські комунікації: монографія. К.: Центр вільної преси, 2006. 536 с.
27. Марутян Р. Інформаційні ресурси у системі забезпечення національної безпеки URL: http://www.dsaua.org/index.php?option=com_content&view=article&id=11%3A2010-11-30-17-18-49&catid=66%3A2010-12-13-084853&Itemid=90&lang=uk. (дата звернення: 19.04.2023)
28. Мельничук О. Французький тріумф українського Пінзеля в Луврі: уроки для розвитку української дипломатії. // Агора. Випуск 14. Музеї та культурна дипломатія. С.106-108.
29. Міжкультурні комунікації: структура і динаміка процесів // Культура народов Причерноморья. 2003. № 37. С. 52–55.
30. Мусієнко І. В. Культурна дипломатія України в контексті проблем євроінтеграції та міжнародних економічних стосунків // Розвиток суспільних наук: європейські практики та національні перспективи: матер. міжнар. наук. Конф. Львів: ГО «Львівська фундація суспільних наук», 2015. С. 118–121.
31. Новицький В. Інформаційні ресурси та їх роль у трансформації соціальних систем та конкурентного середовища. URL: http://soskin.info/ea/2008/7-8/200818.html. (дата звернення: 17.04.2023).

32. Олешко С. Дипломатія і культура, або Онух розумніший за мене, 2017. URL: http://culture.pl/ru/article/diplomatiya-i-kultura-abo-onuh-rozumnishiy-zamene (дата звернення: 12.04.2023).
33. Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі // Аналітична записка URL: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/14054.011.pdf (дата звернення: 05.05.2023)
34. Ошитко О. Сучасні тенденції міжкультурного співробітництва у Європі // Віче. 2011. № 8. С. 17–20.
35. Пересунько Т. Ідея української культурної дипломатії в XXI столітті: проекція крізь призму польського досвіду // Український Альманах. Варшава, 2014.
36. Пересунько Т. Культурна дипломатія: мистецтво політики // Укр. журн.: інформ. культурно-політ. місячник для українців у Чехії, Польщі та Словаччині. 2016. № 8. С. 12–14.
37. Пересунько Т. Політика «тиші». Культурна дипломатія України повинна перетворитися на чинник національної безпеки. URL: http://www.day.kiev.ua/uk/blog/politika/politika-tishi (дата звернення: 23.03.2023)
38. Пересунько Т. Польський дипломат: країна повинна мати свій голос в какофонії повідомлень в публічному просторі URL: http://culture.lb.ua/news/2016/03/15/329802_polskiy_diplomat_kraina_povinna.html (дата звернення: 16.05.2023)
39. Петров В. В. Культурна дипломатія як інструмент протидії гібридним загрозам // Вісн. нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Культурологія. 2019. № 1. С. 186–190.
40. Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України // зб. наук.-експерт. Матеріалів, за заг. ред. О. П. Розумної, Т. В. Черненко. Київ: нац. ін-т стратег. дослідж., 2016. 92 с.
41. Половинчак Ю. Дослідження ефективності української «культурної дипломатії»: досвід аналізу публікацій зарубіжних ЗМІ / Ю. Половинчак, О.

Саморукова // наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. 2016. Вип. 43. С. 183–193

42. Постанова Верховної Ради «Про основні напрями зовнішньої політики України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text (дата звернення: 12.03.2023)
43. Процюк М. В. Публічна і культурна дипломатія як засіб «м'якої сили» України: запозичені моделі, реальні кроки та стратегічні пріоритети // наук. вісн. Дипломат. акад. України. 2016. Вип. 23(2). С. 21–28.
44. Розумна О. Культурна дипломатія України: стан, проблеми, перспективи (аналітична доповідь) // Політика культурної дипломатії: стратегічні пріоритети для України: зб. наук.-експерт. матеріалів / за заг. ред. О.П. Розумної, Т.В. Черненко. Київ: НІСД, 2016. 92 с.
45. Розумна О. Український інститут як інструмент культурної дипломатії: проблеми і шляхи подолання. Аналітична записка. Київ, 2016. URL: https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/ukrainskiy-institutyak-instrument-kulturnoi-diplomatii (дата звернення: 09.04.2023)
46. Сербіна Н.Ф., Кучмій О.П. Культурна дипломатія як інструмент зовнішньої політики сучасної європейської держави // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2011. Випуск 100. Част. І. С. 122–131.
47. Середа Х. В. Теоретичні основи інформатизації менеджменту наукових досліджень у галузі педагогічних наук // Інформаційні технології і засоби навчання. 2014. Т. 42. № 4. С. 181–199.
48. Соловйов С. Г. Інформаційна й комунікативна складові повідомлення в державно-управлінській комунікації // Публічне адміністрування: теорія та практика. Електронний збірник наукових праць. Вип. 2 (10), 2013. URL: http://www.dbuapa.dp.ua/zbirnik/2013-02(10)/5.pdf (дата звернення: 10.04.2023)
49. Стасевська О.А., Маланчук І.І. Культурна дипломатія: симбіоз культурного та правового потенціалу // Право та інновації. 2021. № 1 (33). С. 89–95.
50. Степова С. В., Крикун В. О.. Інтеграція України в світовий інформаційний простір. URL:

http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2012/Politologia/7_110281.doc.htm (дата звернення: 25.04.2023)

51. Сурма І. Глобальний національний фактор міжнародних відносин та його соціальна філософія URL: http://www.perspektivy.info/table/globalnyj_nadnacionalnyj_aktor_mezhdunarodnyh_otnoshenij_i_jego_socialnaja_filosofija_2013-10-24.htm (дата звернення: 23.04.2023)
52. Український книжковий стенд на ярмарку у Франкфурті відвідало 15 тис. осіб – Кириленко. URL: http://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/1901910-ukrajinskiy-knijkoviy-stend-nayarmarku-u-frankfurti-vidvidalo-15-tis-osib-kirilenko.html (дата звернення: 22.04.2023)
53. Художники подякували Мінкульту за його повну відсутність на Венеційській бієнале URL: http://life.pravda.com.ua/culture/2015/05/11/193778/view_print/ (дата звернення: 22.04.2023)
54. Ціватий В. Г., Кулініч М.Ю. Інституціональний розвиток культурної дипломатії XXI століття: архівна спадщина України і світ // Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2017. Вип. 24(2). С. 52–58.
55. Шемаєва Г. В. Місце культурної дипломатії в міжнародних відносинах // Вісник ХДАК. Випуск 52. 2018. С. 74.
56. Ярослав Козак, Олександр Снідалов. Робота над референдумом. Реакція нідерландських ЗМІ на візит Порошенка URL: http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/12/4/7041749/ (дата звернення: 19.04.2023)
57. Culture and international history / Ed. Jessica C.E. GienowHecht & Frank Schumacher. New York: Berghahn Books, 2004. 304 p.
58. Cummings M. Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survery. 2003. P.1.
59. Das Auswärtige Amt: Official site URL: http://www.auswaertiges-amt.de/DE/Startseite_node.html (дата звернення: 18.04.2023)
60. Hartmond Myroslava. Ukraine as movie location: can foreign filmmakers fuel Ukrainian cinema renaissance? URL: http://bunews.com.ua/lifestyle/item/ukraine-as-

movie-location-canforeign-filmmakers-boost-ukrainian-domestic-cinema-renaissance (дата звернення: 16.04.2023)
61. Horne D. The Public Culture: The Triumph of Industrialism. Sydney, 1992. 95 p.
62. Nye J. Soft Power: The Means to Success in World Politics. Public Affairs, 2004. 207 p.
63. Rhomberg, M. Politische Kommunikation: eine Einführung für Politikwissenschaftler. Paderborn: Fink, 2009. 267 p.
64. Rifkin J. The End of Work. The Decline of the Global Labor Force and the Dawn of the Post-Market Era. New York: «G. P. Putnam's Sons», 1995. 351 p.
65. Roger-Vasselin B. Du Bellay, une révolution poétique? Paris, 2007. 95 p.
66. Statens kulturrad: Official site URL: http://www.kulturradet.se/ (дата звернення: 10.04.2023)
67. The British Council: Official site URL: https://www.britishcouncil.org/ (дата звернення: 10.04.2023)
68. The Foreign and Commonwealth Office: Official site URL: https://www.gov.uk/government/organisations/foreign-commonwealth-office (дата звернення: 12.04.2023)
69. The French Ministry of Foreign Affairs: Official site URL: http://www.diplomatie.gouv.fr/en/ (дата звернення: 09.04.2023)
70. Wiśniewski R. Polska dyplomacja kulturalna na Wschodzie a potrzeby naszych mniejszości Ośrodek Myśli Politycznej. URL: http://www.omp.org.pl/stareomp/indexfbcf.html?module=subjects&func=viewpage&pageid=293 (дата звернення: 09.04.2023)
71. Ржевська Н.Ф. Культурна дипломатія України: сучасний стан та перспективи, 2018 URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3377 (дата звернення: 15.05.2023)
72. Міністерство закордонних справ. Стратегія публічної дипломатії МЗС від 24.03.2021 р. Офіційний сайт URL: https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%97/public-diplomacy-strategy.pdf (дата

звернення: 15.05.2023)